

SYSMÄN LUKIO

PIENTEN LUKIOIDEN HELMI

OPINTO-OPAS
2025–2026

01 YHTEYSTIEDOT	1	Biologia (BI)	42
02 TYÖKALENTERI JA OPINTOJAKSOT	3	Maantiede (GE)	42
03 JÄRJESTYSSÄÄNNÖT	5	Fysiikka (FY)	43
04 POISSAOLOT	10	Kemia (KE)	44
05 SUORITUSOHJEITA	14	Filosofia (FI)	45
Yleistä	15	Psykologia (PS)	45
Opinnot	15	Historia (HI)	46
Opintojakson suorittaminen	15	Uskonto (UE, UO)	47
Osaamisen tunnistaminen ja opintojen hyväksilukeminen	16	Evangelisluterilainen uskonto (UE)	47
Jaksojärjestelmä ja koeviikko	16	Ortodoksinen uskonto (UO)	48
Oppikirjat, tietokoneet ja ajokortti	17	Elämäkatsomustieto (ET)	49
Ainevalintojen muuttaminen	17	Yhteiskuntaoppi (YH)	50
Opintojaksosuunnitelman muuttaminen & anomuslomakkeen palautuksen aikataulu	18	Terveystieto (TE)	50
Lukiosta eroaminen ja jatko-ohjaus	19	Liikunta (LI)	51
		Musiikki (MU)	52
		Kuvataide (KU)	53
		Opinto-ohjaus (OP)	53
06 ARVIOINTI	20	Valinnaiset aineet, lukiodiplomit ja temaattiset opinnot	54
Arvoinnin lähtökohdat ja yleistä	21	Ranska, b3-oppimäärä (RAB)	54
Opintojakson arviointi ja uusiminen	21	Saksa, b3-oppimäärä (SAB)	55
Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa	23	Kotitalous (KO)	55
Oppiaineen oppimäärän arviointi	24	Teatteritaide (TEA)	56
Lukion oppimäärän suorittaminen	25	Tietotekniikka (TEK)	56
Muutoksenhaku	25	Käsityö (KÄ)	56
		Esport (ES)	57
07 YLIOPPILASTUTKINTO	26	Lukiodiplomit	58
08 OPISKELIJAN TUKEMINEN	28	Lukio-opiskelun tv-taidot, digiosaaminen (TO)	59
Opintosuunnitelma	29	Sähköiset työvälineet yo-kokeessa (TO)	59
Ylioppilastutkintosuunnitelma	29	Liikennekasvatus (TO)	59
Jatko-opinto- ja urasuunnitelma	29	Kulttuurikurssi (TO)	59
Tukihenkilöstö opiskelun apuna	30	Esiintymiskurssi (TO)	59
Opiskelijakunta	31	Työharjoittelu (TO)	60
09 OPINTOJAKSOTARJONTA	32	Lastenhoitokurssi/lastenhoitoapu ja kaveritoimintakurssi (TO)	60
Kaikille yhteiset aineet	33	Minä tuutorina (TO)	60
Äidinkieli ja kirjallisuus (ÄI)	33	Kulttuurikurssi ystävyyskouluun Saksaan (TO)	61
Suomen kieli toisena kielenä ja kirjallisuus (S2)	34		
Ruotsi, b1-oppimäärä (RUB)	38		
Englanti, a-oppimäärä (ENA)	39		
Matematiikka (MAB, MAA)	40		
Matematiikan lyhyt oppimäärä (MAB)	40		
Matematiikan pitkä oppimäärä (MAA)	41		
		10 OHJEITA OPINTOSUUNNITELMAN TEKEMISEEN & AINEVALINTAKORTTI	62
		Vinkit opintosuunnitelman laatimiseen	63
		Ainevalintakortti	64

01

Yhteystiedot

Sysmän lukio

Leppäkorventie 14
19700 Sysmä

Hallinto

Hallinnon sähköpostit ovat muotoa etunimi.sukunimi@sysma.fi

Sinervo Simo

rehtori
044 713 4542

Palvi Tarja

koulusihteeri
044 713 4541

Salminen Mari

erityisopetus
044 713 4548

Kemppainen Janita

opinto-ohjaus
044 713 4543

Opettajat

Opettajien sähköpostit ovat muotoa etunimi.sukunimi@edusysma.fi

Artemenko Marja

matematiikka
044 713 4641

Heikkinen Eija

biologia, maantieto,
psykologia (ro juniorit)
044 7134 638

Kivirinta Riika

historia, yhteiskuntaoppi,
uskonto (ro abit)
044 713 4609

Korte Taina

ruotsi, saksa
044 713 4651

Lapinmäki-Räty Tuula

äidinkieli ja kirjallisuus
044 713 4649

Luts Lea

musiikki
044 713 4654

Pulkkinen Päivi

matematiikka,
fysiikka, kemia
044 713 4610

Rantanen Marjut

liikunta, kuvataide
044 713 4632

Varis Pirjo

kotitalous, terveystieto
044 713 4546

von Bagh Mirka

englanti, saksa
(ro seniorit)
044 713 4652

Muu henkilökunta

Halmekoski Laura

terveydenhoitaja
044 743 2266

Ihanajärvi Anu

koulunuorisotyöntekijä
044 743 2259

Nurminen Aino

koulukuraattori
044 494 2498

Parikka Jenni

koulupsykologi
044 494 2572

www.abitti.fi

digabi.fi

login.microsoftonline.com

peda.net/sysma

sysma.inschool.fi

02

Työkalenteri ja opintojaksot

LUKUVUOSI 2025–2026

TÄRKEIMMÄT TAPAHTUMAT LUKUVUOSI 2025–2026

6.8.2025	Lukuvuosi alkaa
20.–26.10.2025	Syysloma (viikko 43)
6.12.2025	Itsenäisyyspäivä
20.12.2025	Syyslukukausi päättyy
21.12.2025–6.1.2026	Joululoma
7.1.2026	Kevätlukukausi alkaa
23.2.–1.3.2026	Talviloma (viikko 9)
3.–6.4.2026	Pääsiäinen
1.5.2026	Vappu
14.5.2026	Helatorstai
15.5.2026	Helatorstain jälkeinen perjantai / vapaa
30.5.2026	Lukuvuosi päättyy

Tapahtumakalenteri ja tiedotteet ovat katsottavissa osoitteessa sysmanlukio.fi/tiedotteet-ja-tapahtumat.

OPINTOJAKSOT LUKUVUOSI 2025–2026

1. jakso	<i>Tiedot päivitetään elokuussa 2025</i>
2. jakso	<i>Tiedot päivitetään elokuussa 2025</i>
3a. jakso	<i>Tiedot päivitetään elokuussa 2025</i>
3b. jakso	<i>Tiedot päivitetään elokuussa 2025</i>
4. jakso	<i>Tiedot päivitetään elokuussa 2025</i>
5. jakso	<i>Tiedot päivitetään elokuussa 2025</i>

03

Järjestyssäännöt

Päivitetty 23.6.2025 / hallintosääntö 25§

A. Tarkoitus ja soveltaminen

- Järjestyssääntöjen tarkoitus on edistää koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssäännöt ovat voimassa koulupäivän aikana sekä kaikissa koulun järjestämissä tapahtumissa.
- Koulupäivän päätyttyä oppilas on velvoitettu poistumaan koulun alueelta.
- Järjestyssäännöt sisältävät yleisiä koulussa noudatettavia sääntöjä. Henkilökunnan tulee puuttua lainsäädännön ja hyvien tapojen vastaiseen käyttäytymiseen, vaikkei järjestyssäännöissä asiasta erikseen määrättäisi.

B. Oppilaan oikeudet ja velvollisuudet

Oppilaiden yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja muut oikeudet

- Oppilailla on oikeus maksuttomaan perusopetukseen, oikeus yhdenvertaiseen ja tasa-arvoiseen kohteluun, oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen sekä oikeus yksityiselämän suojaan.
- Oppilaalla on oikeus saada opetusta kaikkina koulun työpäivinä, oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön sekä muihin lainsäädännössä määriteltyihin etuuksiin ja palveluihin. Koulussamme erilaiset oppijat ovat tasavertaisia ja sukupuolten välisen tasa-arvon sekä kielellisten, kulttuuristen ja uskonnollisten vähemmistöjen oikeudet huomioidaan.
- Koulullemme on laadittu suunnitelma, joka suojaa oppilaita väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä tasa-arvosuunnitelma. Nämä suunnitelmat löytyvät Pedanetistä.

Oppilaan velvollisuudet

- Oppivelvollisuusikäisellä oppilaalla on velvollisuus osallistua opetukseen kunnes oppivelvollisuus on suoritettu.
- Oppilaalla on velvollisuus suorittaa tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyä asiallisesti. Kaikenlainen vilppi ja vilpin yritys on kielletty. Vilpistä ilmoitetaan huoltajalle.
- Oppilaalla on velvollisuus osallistua opetukseen, ellei hänelle ole myönnetty lupaa poissaoloon.
- Oppilaalla on velvollisuus tutustua järjestyssääntöihin ja noudattaa niitä

Poissaolot

- Huoltaja ilmoittaa luokanopettajalle tai luokanvalvojalle äkillisestä sairauspoissaolosta puhelimitse tai Wilman kautta.
- Jos oppilas sairastuu kesken koulupäivän, tulee hänen ilmoittaa siitä opettajalle.
- Kun huoltaja tietää, että oppilas tulee olemaan poissa koulusta muutoin kuin sairauden vuoksi, on hänen annettava poissaoloa hyvissä ajoin. 1–5 päivän poissaolot anotaan luokanopettajalta/luokanvalvojalta ja sitä pidemmät rehtorilta.
- Enintään kahden päivän poissaolot anotaan Wilman kautta etukäteen. Yli kaksi päivää kestävät poissaolot anotaan erillisellä lomakkeella. Lomake löytyy [koulun kotisivuilta](#).
- Lomamatkaa varten voidaan oppilaalle antaa lupa kerran lukuvuodessa. Lomamatka ei ole peruste tukiopetukselle.

C. Turvallisuus, viihtyisyys ja opiskelun esteetön sujuminen

Hyvä käytös

- Sysmän Lukiossa käyttäydytään asiallisesti hyviä tapoja noudattaen, otetaan huomioon työ- ja opiskelurauhan edistäminen ja kunnioittaminen, turvallisuus sekä eri-ikäiset kouluyhteisön jäsenet.
- Kaikki kouluyhteisön jäsenet huolehtivat siitä, että koulussa on mukava ja turvallista olla ja työskennellä.
- Ketään ei kiusata sanoilla eikä teoilla. Kiusaamisesta on aina kerrottava viipymättä opettajalle tai koulussa toimivalle aikuiselle.
- Sovituista ajoista ja asioista pidetään kiinni. Oppitunnille saavutaan ajoissa ja oppilas pitää mukanaan kaikki tarvittavat opiskeluvälineet ja suorittaa kotitehtävät opettajan ohjeistuksen mukaisesti.
- Toisesta henkilöstä otettua valokuvaa tai videota ei saa julkaista ilman tämän lupaa internetissä, sosiaalisessa mediassa tai muussa julkisessa paikassa.
- Oppilastoihin ei saa kopioida tekstiä, kuvia tai ääntä ilman lupaa tai lähdettä ilmaisematta.
- Vilpillinen toiminta, kuten luntausta tai suoraan internetistä tai muista lähteistä kopioiminen eli plagiointi omiin suorituksiin (ilman lähdeviitettä) sekä tekoälyn tuottaman tekstin esittäminen omanaan on ehdottomasti kielletty. Vilppi kurssikokeessa ja itsenäisen suoritusten osien sekä tutkielman tai muun opintosuorituksen kopioiminen tai tekeminen tekoälyllä johtaa kyseisen suorituksen hylkäämiseen. Vilpillisen toiminnan toistuessa tai vilpin ollessa suuri seurauksena on koko opintojakson hylkääminen, rehtorin puhuttelu ja kirjallinen varoitus.
- Ruokailussa noudatetaan ruokailuaikoja sekä hyviä käytös- ja ruokailutapoja.
- Koulussa pukeudutaan asiallisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Välitunnin jälkeen ulkokengät ja takit laitetaan siististi omille paikoilleen.

Oleskelu ja liikkuminen

- Koulupäivän aikana koulualueelta poistumiseen pitää aina olla lupa opettajalta.
- Välitunneille siirrytään viivyttelämättä. Välitunnit vietetään sovitulla välituntialueella. Välitunnilla hiekan, kivien, lumipallojen tms. heittäminen on ehdottomasti kielletty. Kellon soidessa siirrytään välittömästi oppitunnille työjärjestyksen mukaisesti. Pakkasraja talviaikaan on -15 °C.
- Liikuntapaikoille mennään aina jalkaisin. Polkupyörien ja moottoriajoneuvojen käyttäminen on kouluaikana kielletty.
- Koulumatkoilla noudatetaan liikennesääntöjä. Tieliikennelain mukaan pyöräillessä käytetään pyöräilykypärää.
- Koulukuljetuksia odotetaan sovitussa paikassa asiallisesti. Oppilaiden on noudatettava kuljettajan antamia ohjeita.

Siisteys ja ympäristö

- Oppilas huolehtii koulun yhteisestä omaisuudesta, tilojen siisteydestä sekä omista opiskeluvälineistään. Muiden tavaroihin ei kosketa luvatta.
- Roskaaminen on kielletty ja omat jäljet on siivottava. Pidetään huolta yhteisesti, että koulu ja sen ympäristö pysyvät siisteinä.
- Välituntivälineistä on huolehdittava. Välineet tuodaan välitunnin päätyttyä niille erikseen sovittuihin paikkoihin. Löytötavarat tuodaan kansliaan.
- Oppilaalla on velvollisuus vahingon korvaamiseen ja likaamansa tai epäjärjestykseen saattamansa koulun omaisuuden puhdistamiseen tai järjestämiseen.

Turvallisuus

- Koulussa käyttäydytään asiallisesti omaa tai toisten turvallisuutta vaarantamatta.
- Turvallisuuteen liittyvästä viasta tai puutteesta ilmoitetaan koulun henkilökunnalle.
- Lailla kiellettyjen, vaarallisten henkilön tai omaisuuden vahingoittamiseen tarkoitettujen esineiden, kuten veitsien, ampuma-aseiden, voimakkaiden laserosoitimien sekä vastaavien esineiden tuominen kouluun on kielletty. Myös lailla kiellettyjen aineiden, kuten alkoholin, tupakkalain tarkoittamien tupakkatuotteiden sekä huumausainelain tarkoittamien huumausaineiden tuominen kouluun on kielletty.
- Polkupyörät ym. kulkuneuvot jätetään niille varatuille paikoille.
- Koulualueella on sekä sisällä että ulkona kameravalvonta.

Tietokoneen, matkapuhelimen ja muiden mobiililaitteiden käyttö

- Opettaja määrää tietokoneiden, matkapuhelinten ja muiden mobiililaitteiden, internetin ja koulun tietoverkon käytöstä oppituntien tai muun opetussuunnitelman mukaisen opetuksen aikana.
- Koulupäivän aikana oppilaan hallussa oleva kännykkä ym. digilaitteet ovat oppilaan omalla vastuulla.
- Opettaja voi kieltää mobiililaitteen käytön oppituntien (myös välituntien) tai muun opetussuunnitelman mukaisen opetuksen aikana jos se häiritsee opetusta.
- Opetustilanteiden ja oppituntien kuvaaminen ja tallentaminen on kielletty ilman opettajan tai rehtorin lupaa.

D. Seuraamukset järjestyssääntöjen rikkomisesta

- Koulun järjestystä häiritsevistä toiminnoista seuraa:
 - 1) kasvatuskeskustelu
 - 2) toinen kasvatuskeskustelu, johon vanhemmat kutsutaan mukaan
 - 3) jälki-istunto
 - 4) kirjallinen varoitus
 - 5) Määräaikainen erottaminen.
- Opettajalla ja rehtorilla on oikeus tarkastaa opiskelijan tavarat. Opettaja tai rehtori voi ottaa häiritsevät tai vaaralliset esineet ja aineet tarvittaessa haltuunsa.
- Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan valvottuun tilaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta. Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.
- Opettajalla on velvollisuus ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle, tarvittaessa poliisille tai lastensuojelun edustajalle.
- Oppilas voidaan määrätä koulupäivän päätteeksi tekemään laiminlyötyjä tehtäviä.

E. Kurinpitomenettely

Sysmän lukiossa noudatetaan seuraavaa kurinpitomenettelyä:

Kasvatuskeskustelu I

- Kasvatuskeskusteluun johtaa viisi asiaton käytös / luvaton poissaolo -merkintää
- Kasvatuskeskustelua voidaan käydä myös ilman merkintöjä
- Paikalla luokanopettaja / -valvoja sekä oppilas. Huoltajalle ilmoitetaan kasvatuskeskustelusta.
- Wilmaan kirjataan keskustelu ja sovitut toimenpiteet.

Kasvatuskeskustelu II

- Kasvatuskeskusteluun johtaa kahdeksan asiaton käytös / luvaton poissaolo -merkintää
- Paikalla luokanopettaja / -valvoja, oppilas sekä huoltaja
- Wilmaan kirjataan keskustelu ja sovitut toimenpiteet.

Jälki-istunto

- Jälki-istuntoon johtaa kymmenen asiaton käytös / luvaton poissaolo -merkintää
- Jälki-istunto voi olla myös suora toimenpide vakavasta rikkeestä
- Huoltajalle ilmoitetaan jälki-istunnosta
- Wilmaan kirjataan jälki-istunto ja sovitut toimenpiteet.

Merkintöjen laskeminen alkaa alusta jälki-istunnon jälkeen. Jos oppilas ei saavu istumaan jälki-istuntoa, kutsutaan huoltaja koululle ja käydään kasvatuskeskustelu, jonka perään oppilas istuu jälki-istunnon.

Kirjallinen varoitus

- Oppilaan jatkaessa asiatonta käytöstä, voidaan hänelle antaa kirjallinen varoitus
- Kirjallista varoitusta voidaan harkita myös, mikäli oppilas ei sitoudu sovittuihin kurinpitotoimiin tai jos yksittäinen teko on vakava
- Varoitusta harkitessa kuullaan huoltajaa. Kirjallisen varoituksen antamisesta päättää rehtori.

Määräaikainen erottaminen

- Mikäli kirjallisen varoituksen perusteena ollut käytös jatkuu, oppilas voidaan erottaa määräajaksi
- Määräaikaisesta erottamisesta päättää Sysmän kunnan hyvinvointivaliokunta.

F. Järjestyssääntöjen seuranta ja tarkistaminen

- Järjestyssäännöt käydään luokissa läpi joka vuosi lukuvuoden alussa.
- Järjestyssäännöt ovat esillä [koulun kotisivuilla](#), [Peda.netissa](#) ja [Wilmassa](#).
- Järjestyssäännöt ovat voimassa toistaiseksi. Rehtori voi tarvittaessa virkavelvollisuutensa perusteella antaa järjestyssääntöihin tarkennuksia tai lisäohjeita, joita tulee noudattaa kuten järjestyssääntöjä.

04

POISSAOLOT

Poissaolojen anominen ja ilmoittaminen

[Poissaolosäännöt](#) käydään läpi lukuvuoden alussa. Laissa säädetyn mukaisesti (lukiolaki §25) opiskelijan tulee osallistua opetukseen, jollei hänelle ole myönnetty siitä vapautusta.

Poissaololuvan anominen

- Etukäteen tiedossa olevaan 1–5 päivän poissaoloon anotaan lupa ryhmänohjaajalta ja sitä pidempään poissaoloon lupaa anotaan rehtorilta, yksittäisen oppitunnin poissaolo anotaan aineopettajalta.
- Lukuvuosisuunnitelman mukaisista yhteisistä tilaisuuksista (esim. juhlat, liikuntapäivä tms.) poissaolo anotaan rehtorilta.
- Huoltajat ja 18 vuotta täyttäneet opiskelijat voivat anoa lomaa Wilmassa tai kirjallisesti. Anomus tulee tehdä viimeistään kaksi (2) viikkoa ennen poissaoloa. Poissaolojen vuoksi opiskelijalta voidaan vaatia lisänäyttöä opintojakson arvioimiseksi. Opiskelijan velvollisuus on sopia etukäteen mahdollisista korvaavista tehtävistä aineopettajan kanssa.

Anomuksesta läsnäolovapautuksia myönnetään

- Korkeintaan viiden päivän vapautus läsnäolosta kerran lukuvuodessa lomamatkan vuoksi.
- Koeviikolle ei lomamatkaa varten myönnetä vapautusta.
- Perhetapahtumiin.

Läsnäolovapautusta ei myönnetä

- Työssäkäyntiin tai työhaastatteluihin.
- Autokoulutunteihin, pl. ajotutkinto.
- Aktiviteetteihin, jotka eivät liity koulunkäyntiin.

Poissaolojen vaikutus kurssin arviointiin

- Opiskelijan opintojaksosuorituksen arviointiin vaikuttaa mm. säännöllinen läsnäolo. Runsaat poissaolot vaikuttavat opintojakson arvosanaan alentavasti. Selvitetyt sairauspoissaolot eivät vaikuta opintojakson arviointiin.
- Opintojaksoa ei arvioida lainkaan, jos opiskelijan tiedoista ja taidoista ei saada riittävästi näyttöä.
- Jos opiskelijalla on koeviikon alkaessa selvittämättömiä poissaoloja yli kolme oppituntia opintojaksoa kohden tai poissaolojen kokonaismäärä opintojaksolla on yli viisi oppituntia, ei opiskelija voi osallistua opintojakson kokeeseen eikä opintojaksoa arvostella.
- Poikkeuksena ovat sairaudesta johtuvat poissaolot, joista on esitetty luotettava selvitys.

Oppitunnilta myöhästyminen

- Myöhästyminen tulee selvittää välittömästi ko. tunnin opettajalle.
- Jos myöhästyminen koskee suurinta osaa oppitunnista, se merkitään poissaoloksi.
- Ilman perusteltua syytä neljänneistä myöhästymisestä/opintojakso seuraa, että seuraaville ao. opintojakson tunneille opiskelija ei pääse myöhästyneenä.
- Opettaja päättää, voiko hän hyväksyä jonkin opiskelijasta riippumattoman myöhästymisen syyn.

Poissaolojen selvittäminen ja lääkärintodistukset

- Alaikäisen lukio-opiskelijan huoltajan tulee selvittää opiskelijan poissaolot välittömästi poissaolon jälkeen.
- Täysi-ikäinen opiskelija voi selvittää lyhyet yksittäiset poissaolot itse. Toistuvista tai pitkittyneistä poissaoloista voi lukio vaatia terveydenhoitajan tai lääkärin todistuksen.
- Selvitys tehdään Wilmassa tai kirjallisesti.
- Kaikkien jakson poissaolojen tulee olla selvitetty ryhmänohjaajalle ja opintojakson opettajalle ennen jakson koeviikon alkua.
- Äkillisen poissaolon sattuessa opiskelija selvittää oppitunnilla käsitellyt asiat sekä mahdolliset kotitehtävät muilta opiskelijoilta.
- Kokeesta poissaolo selvitetään terveydenhoitaja tai lääkärin todistuksella tai muulla luotettavalla tavalla.
- Poissaolon koeviikolta myöntää rehtori tapauskohtaisesti.
- Lukuvuosisuunnitelman yhteisissä tilaisuuksissa (juhlat ja vastaavat tilaisuudet) kaikilla opiskelijoilla on läsnäolovelvollisuus. Tarvittaessa ko. tilaisuuksista poissaolon myöntää rehtori.

Anomus osittaiseksi poissaoloksi opintojaksolta

Jos on tiedossa, että opiskelija joutuu olemaan poissa opintojakson oppitunneilta, asiasta tulee tehdä selvitys etukäteen aineenopettajalle. Syitä voivat olla esimerkiksi oppituntien päällekkäisyys, koulumatkakuljetus tai terveydenhoito.

Selvityslomakkeen paperiversion voi täyttää käsin: lomake löytyy opiskelijakunnan tiloista, *lukion lomakkeet* -kansioista. Vaihtoehtoisesti selvityslomakkeen voi täyttää sähköisesti.

Linkki sähköisesti täytettävään lomakkeeseen löytyy [lukion kotisivuilta](#).

Lomake on toimitettava opintojakson opettajalle (tai opettajille, jos päällekkäiset oppitunnit) ennen jakson alkamista.

05

SUORITUSOHJEITA

Yleistä

Lukio-opiskeluun liittyy ohjeita, joista on tärkeää olla selvillä. Useista kohdista löytyy tarkempaa tietoa lukion opetussuunnitelmasta [löydät täältä](#). Asioita käsitellään myös opinto-ohjauksessa, ryhmänohjauksessa ja aineenopettajien tunneilla. Kysy rohkeasti lisätietoja.

Vastuu ainevalinnoista ja kurssien suorittamisesta on opiskelijan. Opiskelijan tulee olla selvillä mitä opintojaksoja opinto-ohjelmaan kuuluu. Opiskelija voi koko lukion ajan tarkistaa ohjelmaa. Oppiaineiden opettajat, ryhmänohjaajat ja opinto-ohjaaja ohjaavat opiskelijaa tarvittaessa.

Opinnot

Lukion oppimäärän laajuus on vähintään 150 opintopistettä (op), jotka tulee suorittaa enintään neljässä vuodessa.

Lukion oppimäärä koostuu enimmäkseen kaikille yhteisistä opintojaksoista, joiden lisäksi opiskelijan on suoritettava vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen opinnoista. Jokaisesta oppiaineesta oppimäärään kuuluu vähintään tuntijaon mukainen määrä opintopisteitä.

Opintojakson suorittaminen

Opinnot suoritetaan pääsääntöisesti opetukseen ja kokeeseen osallistumalla sekä tekemällä jakson aikana sovitut tehtävät. Lukioasetuksen mukaisesti rehtori voi myöntää luvan opiskelijalle perustellusta syystä suorittaa osan opinnoista opetukseen osallistumatta.

Lupa on anottava kirjallisesti ennen jakson alkua ja se on voimassa määräajan, enintään lukuvuoden loppuun. Opiskelija täyttää *Itsenäinen suoritus* -lomakkeen ja *hakee itsenäisen suorittamisen lausuntoa* ensin aineenopettajalta. Rehtori tekee päätöksen lausunnon perusteella.

Lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan itsenäisesti opiskellusta opintojaksosta edellytetään hyväksytty arvosana. Opiskelija sitoutuu suorittamaan opintojakson sovitulla tavalla. Kokeeseen osallistutaan pääsääntöisesti kyseisen opintojakson koepäivänä koeviikolla tai uusintakuulustelussa.

Sähköisesti täytettävä lomake löytyy [Sysmän lukion kotisivuilta](#) ja paperiversio koulun lomakelokerosta.

Osaamisen tunnistaminen ja opintojen hyväksilukeminen

Opiskelija voi suorittaa opintoja myös muissa oppilaitoksissa tai verkkokursseina. Muualla suoritettut lukio-opinnot hyväksiluetaan osaksi opiskelijan oppimääriä.

Opiskelijalle voidaan hyväksilukea myös osaamista tai muita opintoja, jotka ovat tavoitteiltaan ja keskeisiltä sisällöiltään lukion opintosuunnitelman mukaisia.

Opiskelijan on esitettävä rehtorille hakemuksessaan luotettava selvitys näistä opinnoista tai osaamisesta.

Sähköisesti täytettävä lomake löytyy [Sysmän lukion kotisivuilta](#) ja paperiversio koulun lomakelokerosta.

Jaksojärjestelmä ja koeviikko

Sysmän Lukiossa työvuosi on jaettu viiteen noin seitsemän viikon pituiseen jaksoon. Oppiaineiden opintojaksot on jaettu näihin jaksoihin, joille on laadittu työjärjestykset. Kukin jakso päättyy koeviikkoon, jolle laaditaan erillinen työjärjestys. Koeviikolla pidetään vain jakson kokeet ja niiden valmistelutunnit.

Jos opiskelijalla on koeviikon alkaessa selvittämättömiä poissaoloja yli kolme oppituntia opintojaksoa kohden tai poissaolojen kokonaismäärä opintojaksolla on yli viisi oppituntia, ei opiskelija voi osallistua opintojakson kokeeseen eikä opintojaksoa arvostella.

Poikkeuksena ovat sairaudesta johtuvat poissaolot, joista on esitetty luotettava selvitys. Poissaolon koeviikolta myöntää rehtori tapauskohtaisesti.

- Koetilaan on tärkeää tulla ajoissa, noin kymmenen minuuttia ennen kokeen alkamista. Koeaika on klo 8.30–11.30.
- Koe tehdään pääsääntöisesti opiskelijan koulusta saamalla kannettavalla tietokoneella. Mukana tulee olla virtajohto (lisäksi mahdollisesti langallinen hiiri, aineenopettaja ohjaa).
- Koetilassa reput ja puhelimet jätetään luokan eteen valvojan lähettyville. Pulpetilla saa olla ainoastaan ao. kokeessa sallittavat työvälineet.
- Opiskelijan omia konseptipapereita ei sallita.
- Matkapuhelin ym. elektroniset laitteet on suljettava kokeen ajaksi. Niiden käyttö tulkitaan vilpin yritykseksi.
- Minimikoeaika on yksi (1) tunti.
- Valmistelutunti alkaa klo 12 tai opettajan ilmoituksen mukaan.
- Ruokailu on joustavasti.

Oppikirjat, tietokoneet ja ajokortti

- Lukio hankkii junioreille ja senioreille oppikirjat. Aineenopettajat kertovat, miten toimitaan kirjojen palautuksissa.
- Lukio antaa opiskelijan käyttöön tietokoneen. Lukion alussa opiskelija allekirjoittaa laitteen käytön sitoumuslomakkeen, jossa on kerrottu, miten laitteen kanssa toimitaan.
- Lukiolla on yhteistyösopimus liikennekoulun kanssa. Lukio maksaa lukion aloittaneiden teoriatunnit, 10 tuntia ajo-opetusta, riskientunnistamiskoulutuksen, pimeän ajon opetuksen ja ajoneuvon käytön ensimmäisessä ajokokeessa. Viranomaismaksut, mahdolliset lisätunnit ja ajokokeen uusinnat opiskelija maksaa itse. Jos olet hakemassa ikäpoikkeuslupaa, tulee rehtoriin ottaa yhteyttä.

Ainevalintojen muuttaminen

Lukuvuoden opintojaksovalintojen tarkistus tehdään edellisen lukuvuoden kevättalvella. Muutosehdotuksia voi tehdä koko lukioajan. Muutosehdotuksia käsittelevät aineenopettaja ja opinto-ohjaaja, päätöksen lisäyksestä tai poistosta tekee rehtori. On varmistettava, että opintosuunnitelma on ajan tasalla ja lukion oppimäärä tulee varmasti suoritettua suunnitellussa ajassa.

Matematiikan oppimäärän vaihtaminen tulee tehdä yhdessä aineenopettajan, opinto-ohjaajan, huoltajan ja rehtorin kanssa.

Sähköisesti täytettävä lomake löytyy [Sysmän lukion kotisivuilta](#) ja paperiversio koulun lomakelokerosta.

Matematiikan oppimäärän vaihtaminen

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä lyhyeen, suoritettuja opintoja luetaan hyväksi seuraavasti:

Pitkän oppimäärän moduuli	Lyhyen oppimäärän moduuli
MAA2	MAB2
MAA3	MAB3
MAA6	MAB8
MAA8	MAB5
MAA9	MAB7

Muut pitkän oppimäärän mukaiset hyväksytyt suoritettut opinnot tai vaihdon yhteydessä moduuleista yli jääviä opintopisteitä vastaavat hyväksytysti suoritettut osaopinnot voivat olla lyhyen oppimäärän muita valinnaisia tai temaattisia opintoja paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelijan siirtyessä pitkästä oppimäärästä lyhyeen oppimäärään tulee opiskelijalle hänen niin halutessa järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi.

Kun opiskelija siirtyy lyhyestä oppimäärästä pitkään oppimäärään, häneltä voidaan edellyttää täydentäviä opintoja, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen. Vaihdon yhteydessä moduuleista puuttumaan jäävät opintopisteet tulee suorittaa paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän moduuleja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset moduulit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän muiksi valinnaisiksi tai temaattisiksi opinnoiksi paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

Sähköinen lomake löytyy [Sysmän lukion kotisivuilta](#) ja paperiversio koulun lomakelokerosta.

Opintojaksosuunnitelman muuttaminen & anomuslomakkeen palautuksen aikataulu

Lukion opintojakson muutosesityksen voi tehdä erillisellä lomakkeella. Muutosesitys koskee seuraavassa jaksossa alkavaa opintojaksoa. Sähköinen lomake löytyy [Sysmän lukion kotisivuilta](#) ja paperiversio koulun lomakelokerosta.

Opiskelija toimittaa täyttämänsä lomakkeen aineenopettajalle ennen seuraavan jakson alkua viimeistään

Jakso	Viim. toimituspäivä	Kenelle
2. jakso	Tiedot päivitetään elokuussa 2025	aineenopettaja
3a. jakso	Tiedot päivitetään elokuussa 2025	aineenopettaja
3b. jakso	Tiedot päivitetään elokuussa 2025	aineenopettaja
4. jakso	Tiedot päivitetään elokuussa 2025	aineenopettaja
5. jakso	Tiedot päivitetään elokuussa 2025	aineenopettaja

Rehtori ilmoittaa päätöksestä jakson vaihtuessa opiskelijoille ja opettajille. Jos opintojakso on alkanut ennen kuin rehtorin päätös on julkaistu, opiskelija osallistuu opintojakson oppitunneille.

Lukiosta eroaminen ja jatko-ohjaus

Jos opiskelija haluaa erota lukiosta kesken opintojensa, keskustellaan asiasta yhdessä huoltajan, opinto-ohjaajan ja rehtorin kanssa. Eroaminen on tehtävä kirjallisesti koulun omalla lomakkeella.

Ennen oppivelvollisen eronneeksi katsomista koskevan päätöksen tekemistä on selvitettävä, onko oppivelvollisella uusi opiskelupaikka. Lukion kanslia lähettää erotodistuksen seuraavaan oppilaitokseen.

Opiskelijalla on oikeus saada ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa, jos hänen opiskeluoikeutensa lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päättymässä tai hän on ilmoittanut eroamisestaan. (*lukiolaki 714/2018, 25 § 3 mom.*)

Lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneella opiskelijalla, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa, on oikeus saada opintoihin hakeutumiseen ja urasuunnitelmiin ohjausta oppimäärän suorittamisvuotta seuraavan vuoden aikana. Ohjauksesta vastaa koulutuksen järjestäjä, jonka oppilaitoksessa opiskelija on suorittanut oppimäärän. (*Lukiolaki 714/2018, 25 § 4 mom.*)

06

ARVIOINTI

Arvoinnin lähtökohdat ja yleistä

”Opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamisen kehittymistä tulee arvioida monipuolisesti. Opiskelijan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään opiskelijan edellytyksiä itsearviointiin. Opiskelijalla on oikeus saada tieto arvioinnissa käytävistä arviointiperusteista ja niiden soveltamisesta häneen. Opiskelijalle on lukio-opintojen aikana annettava mahdollisuus itsearviointiin.” (Lukiolaki 714/2018, 37 § 1 mom.)

Opiskelijan opintosuorituksista annetaan arvosana tai suorituserkintä opintojakson päättyttyä. Jos opintojakso koostuu useammasta saman oppimäärän moduulista, annetaan siitä yksi arvosana. Jos kyse on usean oppiaineen yhteisestä opintojaksosta, arvosanat annetaan oppiaineittain. Arvosanojen tulee perustua monipuoliseen oppimisen, osaamisen ja opitun näyttöön opintojakson tavoitteiden saavuttamisesta. Arvoinnin kohteina ovat opiskelijan tiedot, taidot ja työskentely. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin tai henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Yleisten arviointiperusteiden lisäksi kunkin opintojakson tavoitteet ja arviointiperusteet on selvitettävä opiskelijalle opintojakson alussa, jolloin niistä keskustellaan opiskelijoiden kanssa ja tuetaan heidän opintojensa suunnittelua. Opiskelijan tulee saada tietää, mitä hänen on tarkoitus oppia ja miten hänen edistymistään arvioidaan. Arviointiperusteilla parannetaan arvoinnin läpinäkyvyyttä.

Oppimisen tuen tarpeet, kuten sairaudesta tai vammasta johtuvat haasteet, lukemisen tai kirjoittamisen erityisvaikeus, maahanmuuttajien kielelliset vaikeudet sekä muut syyt, jotka vaikeuttavat osaamisen osoittamista, tulee ottaa arvioinnissa huomioon siten, että opiskelijalla on mahdollisuus erityisjärjestelyihin ja vaihtoehtoihin tapoihin osoittaa osaamisensa.

Opintojakson arviointi ja uusiminen

- Kukin moduuli arvioidaan itsenäisenä kokonaisuutena. Opintojakson arvosana määräytyy moduulien opintopisteiden painotettuna keskiarvona.
- Paikalliset valinnaiset opintojaksot arvioidaan opintojakson kuvauksessa ilmoitetulla tavalla, joko numeroin (4–10) tai suorituserkinnällä (S = suoritettu tai H = hylätty). Opettaja selvittää opiskelijoille arviointiperusteet opintojakson alussa.
- Kirjallisesti annettu sanallinen arviointi ja suullisesti arviointikeskustelussa annettu palaute voivat täydentää ja täsmentää arvosanaa.
- Kesken oleva opintojakso merkitään suorituserkinnällä K = opintojakson suoritus on kesken. K-merkintää käytetään aina, kun opiskelija ei osallistu opintojakson kokeeseen tai opintojaksosta puuttuu osasuorituksia. Täydentävien tehtävien osalta opiskelijan tulee saada kesken oleva opintojakso valmiiksi viimeistään seuraavan opintojakson aikana.
- Viimeisen jakson suorituksia on mahdollisuus täydentää seuraavan lukukauden ensimmäisen jakson aikana.

Hylätty opintojakson arvosana aiheuttaa etenemisesteen ko. aineen opiskelussa siinä tapauksessa, että aineen opintojaksoista on hylättyjä suorituksia kaksi (2) peräkkäistä suoritusta. Etenemiseste poistuu korottamalla hylätty suoritus uusintakuulustelussa tai suorittamalla opintojakso uudelleen.

Opintojakson ja sen sisältämien moduulien arvosanoja voi korottaa erikseen. Hylättyä arvosanaa voi yrittää korottaa kaksi kertaa ja hyväksyttyä arvosanaa yhden kerran. Opiskelija voi korottaa **hyväksyttyä arvosanaa** (6 tai suurempi) kahtena kertana lukuvuodessa, syys- ja kevät-lukukauden viimeisessä uusintakuulustelussa. **Hylättyä arvosanaa ja arvosanaa 5** voi korottaa kaikissa uusintakuulusteluissa.

Opiskelijan joka ilmoittautuu uusintaan, mutta jää saapumatta ilman pätevää syytä, katsotaan käyttäneen uusintakertansa.

Sähköisesti täytettävä uusintakoelomake löytyy [Sysmän lukion kotisivuilta](#) ja paperiversio koulun lomakelokerosta.

Uusintakuulustelu ja siihen ilmoittautuminen

Lomake tulee toimittaa kansliaan ilmoittausmispäivämääränä klo 12:00 mennessä.

Viim. ilmoittautumispäivämäärä	Uusintakuulustelun pvm
Taulukon päivämäärätiedot päivitetään elokuussa 2025.	

Opinnoissa edistymisen seuranta yhteistyössä huoltajien kanssa

Kodin ja lukion välistä yhteistyötä, viestintää ja tiedottamista toteutetaan ensisijaisesti sähköisillä viestintävälineillä. Huoltajilla on myös mahdollisuus tulla koululle keskustelemaan henkilökohtaisesti alaikäisen nuoren koulunkäynnistä. Alaikäisten opiskelijoiden huoltajilla on käyttäjätunnukset, joiden voimassaoloa voidaan jatkaa täysi-ikäisen opiskelijan antaessa siihen luvan. Huoltajille järjestetään tilaisuuksia, joissa kerrotaan lukio-opinnoista.

Ryhmänohjaaja seuraa yhdessä opinto-ohjaajan ja oppiainetta opettavien opettajien kanssa opiskelijan opintojen edistymistä ja menestystä. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä erityisopettajan, koulukuraattorin ja koulupsykologin kanssa. Opiskelija saa henkilökohtaista ohjausta aineenopettajilta ja opinto-ohjaajalta.

Oppivelvollisuuden laajentaminen

Lukiosta on ilmoitettava huoltajalle, jos opiskelijan opinnoissa edistyminen on puutteellista tai jos oppivelvollinen ei suorita opintojaan opiskelusuunnitelman mukaisesti. Tällöin selvitetään oppivelvollisen saamien tukitoimien riittävyys ja tarvittaessa ohjataan opiskelija hakeutumaan muiden tarkoituksenmukaisten palvelujen piiriin (sosiaali- ja terveyspalvelut, nuorisotoimen palvelut, kuntoutuspalvelut).

Oppiaineen oppimäärän arviointi

Kun lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot tulevat suoritetuiksi, annetaan jokaisen oppiaineen oppimäärästä päättöarviointina arvosana. Oppimäärä muodostuu opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaisista opinnoista. Jälkikäteen ei oppimäärästä voi poistaa opiskelijan opiskelemia pakollisia opintoja eikä hyväksytysti suoritettuja valtakunnallisia valinnaisia opintoja.

Koulun opetussuunnitelma määrää koulukohtaisten valinnaisten ja temaattisten opintojen kuumisesta jonkin oppiaineen oppimäärään. Niistä luetaan oppiaineen oppimäärään vain opiskelijan hyväksytysti suorittamat opinnot. Saadakseen oppiaineen oppimäärän hyväksytysti suoritetuksi opiskelijan on suoritettava pääosa oppiaineen opinnoista hyväksytysti.

Hylättyjä arvosanoja saa olla pakollisissa ja valtakunnallisissa opinnoissa seuraavasti:

Opiskelijan opiskelemia pakollisia tai valinnaisia opintoja	Hylättyjä opintoja saa olla enintään
2–5 opintopistettä	0 opintopistettä
6–11 opintopistettä	2 opintopistettä
12–17 opintopistettä	4 opintopistettä
18 opintopistettä tai enemmän	6 opintopistettä

Oppiaineen oppimäärän arvosana määräytyy pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojen arvosanojen opintopisteiden mukaan painotettuna aritmeettisena keskiarvona. Mikäli opiskelija osoittaa erillisessä kuulustelussa suurempaa kypsyys- ja parempaa oppiaineen hallintaa kuin opintojaksojen arvosanoista määräytyvä oppiaineen arvosana edellyttää, tulee arvosanaa korottaa.

Arvosanaa voidaan korottaa, jos opiskelijan arvioinnista vastaavat päättävät, että opiskelijan tiedot ja taidot ovat hänen antamiensa näyttöjen perusteella oppiaineen päättövaiheessa opintojaksojen arvosanojen perusteella määräytyvää arvosanaa paremmat.

Pakollisten oppiaineiden ja valinnaisten vieraiden kielten oppimäärästä annetaan lukiokoulutusta koskevan valtioneuvoston asetuksen (810/2018) mukainen numeroarvosana. Opinto-ohjauksesta annetaan suoritusmerkintä. Mikäli opiskelija pyytää, hän on oikeutettu saamaan suoritusmerkinnän liikunnasta ja sellaisista oppiaineista, joissa opiskelijan suorittama oppimäärä käsittää vain kaksi opintopistettä, sekä valinnaisista vieraista kielistä, mikäli opiskelijan suorittama oppimäärä niissä käsittää korkeintaan neljä opintopistettä.

Lukion oppimäärän suorittaminen

- Opiskelija on suorittanut lukion oppimäärän, kun hän on suorittanut oppiaineiden oppimäärät hyväksytysti ja lukio-opintojen vähimmäismäärä 150 opintopistettä täyttyy.
- Lukion oppimäärän tulee sisältää vähintään 20 opintopistettä valtakunnallisia valinnaisia opintoja.
- Koulukohtaisista valinnaisista sekä itsenäisistä opinnoista lukion oppimäärään luetaan mukaan vain hyväksytysti suoritettut opinnot.

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta säädetään Lukiolaissa, jonka 714/2018 53§:n mukaan:

”Opiskelija voi pyytää rehtorilta opinnoissa etenemistä koskevan päätöksen tai päättöarvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa tiedon saamisesta. Uudesta arvioinnista päättävät koulun rehtori ja opiskelijan opettajat yhdessä. Opiskelija saa vaatia oikaisua pyynnöstä tehtyyn uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, aluehallintovirastolta 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista, siten kuin hallintolaissa säädetään.”

07

YLIOPPILASTUTKINTO

Yleistä

Lukion opiskelija ilmoittautuu ylioppilastutkintoon suorittaakseen koko tutkinnon, ei pelkästään erillistä tutkintoa. Ylioppilastutkinto järjestetään kahdesti vuodessa yhtä aikaa koko maassa syksyllä ja keväällä.

Tutkinnon voi hajauttaa enintään kolmeen peräkkäiseen tutkintokertaan. Tutkinnon voi myös suorittaa yhdellä kertaa. Opiskelija voi osallistua ylioppilastutkintoon, kun hän on suorittanut ennen kokeeseen osallistumista koeaineen pakolliset kurssit.

Opiskelijan on syytä huomioida tutkintoon ilmoittautuessaan, että pelkästään tutkintoaineen pakollisten opintojaksojen suorittaminen ei riitä hyvään menestykseen ylioppilaskokeessa.

Ylioppilaskokeet laaditaan oppiaineiden valtakunnallisten pakollisten ja valinnaisten opintojaksojen pohjalta.

Kokelas on itse vastuussa siitä, että on selvillä ylioppilastutkintoon liittyvistä määräyksistä ja ylioppilastutkintokokeiden suoritusohjeista ja niiden noudattamisesta. Kokelaan tulee tarkoin perehtyä yo-tutkinnon rakenteeseen ja vaatimuksiin sekä ainekohtaisiin suoritusohjeisiin.

[Ylioppilastutkintolautakunnan nettisivuilla](#) on viralliset ohjeet ylioppilastutkintoon liittyvistä asioista.

Lisätietoja ylioppilastutkinnosta

Lisätietoa ylioppilastutkinnosta saat opinto-ohjauksen tunneilla sekä henkilökohtaisessa ohjauksessa, rehtorin tiedotustilaisuuksissa ja aineenopettajilta.

08

OPISKELIJAN TUKEMINEN

Opiskelijalla on päävastuu oman opinto-ohjelman ja opiskelun toteutumisesta ja seurannasta. Lukion opettajat ja henkilökunta ovat kuitenkin tarvittaessa tukemassa opiskelua. **Lukio-opiskelun aikana opiskelija laatii useita henkilökohtaisia suunnitelmia:**

Opintosuunnitelma

Opintosuunnitelmaan täydennetään ja muutetaan vuosittain tarpeen mukaan ja siinä noudatetaan valtakunnallista suunnitelman ohjeistusta.

Ylioppilastutkintosuunnitelma

Opinto-ohjaaja vastaa ylioppilastutkintosuunnitelmasta. Lisäksi rehtori ja aineenopettajat vastaavat osaltaan ylioppilastutkintoon ohjaamisesta. Suunnitelma tehdään ohjauskeskustelun ja oppituntien pohjalta lomakkeelle.

Jatko-opinto- ja urasuunnitelma

Opiskelija laatii oman jatko-opintosuunnitelman lukio-opintojen aikana. Suunnitelman laatiminen aloitetaan ensimmäisen lukuvuoden aikana ja sitä täydennetään opintojen edetessä. Tavoitteena on, että viimeistään opintojen loppuvaiheessa opiskelijalla on suunnitelma jatko-opintoja sekä mahdollisesti työelämää varten.

Koulun henkilökunta sekä opiskeluhuollon toimijat tiedottavat tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista opiskelijoille ja huoltajille koulun nettisivuilla ja Wilma-järjestelmän kautta sekä vanhempaintilaisuuksissa.

Ensimmäisen vuoden syyslukukaudella opiskelijoita tiedotetaan tukitoimista oppitunneilla sekä infotilaisuuksissa ja myöhemmin tarvittaessa esimerkiksi henkilökohtaisissa keskusteluissa (opinto-ohjaaja, ryhmäohjaaja, erityisopettaja, opettajat, rehtori, oppilashuollon toimijat).

Opintojen ja poissaolojen seuranta sekä opiskelijan kanssa käydyt keskustelut tuovat tärkeää informaatiota tukitoimien tarpeen arviointiin ja toteuttamiseen. Tukitoimien tarpeellisuutta arvioidaan aluksi ensimmäisen vuoden alussa niveltietojen ja haastattelujen avulla. Tarvittaessa voidaan tehdä lukiseula-tutkimus.

Henkilökohtainen opintosuunnitelma on luonteva osa yksilöllistä opintojen suunnittelua ja seurantaa. Tuen tarpeet ja annetut tukitoimet kirjataan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan lukion alusta lähtien. Opetushenkilöstö ja opiskelija seuraavat yhdessä tuen toimivuutta ja riittävyyttä ja neuvottelevat tarvittavasta lisätuesta koko lukion ajan. Opintosuunnitelmaa päivitetään säännöllisesti.

Sairaus, vamma ja erityisen vaikea elämäntilanne, lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus sekä opetuskielen puutteellinen hallinta voidaan hakemuksesta ottaa huomioon ylioppilastutkinnossa. Hakemus tehdään yhteistyössä opiskelijan, huoltajan ja erityisopettajan kanssa ja sen toimeenpanee rehtori.

Tukihenkilöstö opiskelun apuna

Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä, tarvittaessa opiskeluhuollon henkilöstöä konsultoiden. Kullakin toimijalla on kuitenkin oma erityistehtävänsä.

Ryhmänohjaaja

Ryhmänohjaaja on vuorovaikutuksessa opiskelijan kanssa, seuraa opintojen etenemistä ja opiskelijan säännöllistä koulunkäyntiä. Ryhmänohjaaja on opiskelijan lähiohjaaja. Opiskelijan on tärkeää osallistua ryhmänohjaajan järjestämiin ryhmänohjaustuokioihin.

Aineenopettaja

Aineenopettaja seuraa opintojen etenemistä omassa oppiaineessaan, ohjaa opiskelua, antaa tukiopetusta ja auttaa tuen tarpeessa olevia yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Jos opiskelija kokee jonkin oppiaineen hankalaksi, voi ottaa heti yhteyttä kyseisen aineen opettajaan.

Lukiolaisella on oikeus tukiopetukseen ja erityisopetukseen – älä viivyä tuen hakemista.

Opinto-ohjaaja

Opinto-ohjaaja vastaa ohjauksen koordinoinnista, seuraa opintojen etenemistä, huolehtii henkilökohtaisen opintosuunnitelman toteutumisen seurannasta, ohjaa opintojaksovalinnoissa ja ohjaa kohti seuraavia opintoja.

Opinto-ohjaaja auttaa lukio-opiskeluun ja uranvalintaan liittyvissä asioissa. Opo on päivittäin tavattavissa huoneessaan ja opiskelijat voivat asioida hänen luonaan myös ilman ajanvarausta. Opiskelijat voivat kuitenkin tarvittaessa varata myös pidemmän keskusteluajan.

Erityisopettaja

Erityisopettaja kartoittaa tuen tarpeet, huolehtii yhdessä muiden toimijoiden kanssa erityisjärjestelyiden toteuttamisesta ja nivelvaiheiden tiedonsiirrosta.

Rehtori

Rehtori tekee opiskeluun liittyvät hallinnolliset ja pedagogiset päätökset sekä vastaa ylioppilaskirjoitusten toimeenpanosta.

Koulusihteeri

Koulusihteeri hoitaa opiskelijan lukio-opintoihin liittyviä hallinnollisia asioita.

Muu henkilökunta

Koulukuraattori, koulupsykologi ja kouluterveydenhoitaja tukevat opiskelijan fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Koulupsykologi laatii lukilausunnot.

Opiskeluhuoltoryhmä edistää koko koulun hyvinvointia, tarjoaa, rakentaa ja kehittää opiskelijoiden tukitoimia.

Useat eri toimijat – ja myös opiskelijat itse – seuraavat ja arvioivat aktiivisesti tukitoimien toteutumista ja riittävyyttä.

Opiskelijakunta

Lukiossa toimii [opiskelijakunta](#), jonka hallitus käyttää lukiolaissa tarkoitettua lukiolaisten ääni- ja päätösvaltaa heitä koskeissa asioissa. Opiskelijakunnan huoneella on omat käytösääntönsä.

09

OPINTOJAKSO- TARJONTA

Kaikille yhteiset aineet

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS (ÄI)

SUOMEN KIELI JA KIRJALLISUUS

Pakolliset opintojaksot

ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen **2 op**

ÄI2–3 Kieli- ja tekstitietoisuutta viestien **2 op**

ÄI2 Kieli- ja tekstitietoisuus (1 op)

ÄI3 Vuorovaikutus 1 (1 op)

ÄI4 Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa **2 op**

ÄI5 Tekstit ja vaikuttaminen **2 op**

ÄI6–7 Vuorovaikutusta puhuen ja kirjoittaen **2 op**

ÄI6 Kirjoittaminen 1 (1 op)

ÄI7 Vuorovaikutus 2 (1 op)

ÄI8 Kirjallisuuden kontekstit 2 op

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

ÄI9 Vuorovaikutustaitojen syventäminen **2 op**

Opiskelija syventää ja monipuolistaa erityisesti jatko-opinnoissa ja työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja. Opintojaksolla keskitytään argumentointiin, opiskelu- ja työelämän vuorovaikutustilanteisiin (esim. kokous, neuvottelu), ongelmanratkaisuun, vuorovaikutustilanteiden analyysiin sekä vuorovaikutuksen etiikkaan.

eSport-opiskelija: Suositellaan valitsemaan kurssi.

ÄI10 Kirjoittamistaitojen syventäminen **2 op**

Opiskelija syventää taitojaan tuottaa asiatyylinen, laajahko teksti aineistoja hyödyntäen. Opintojaksolla keskitytään kirjallisen ilmaisukyvyn kehittämiseen, aineistojen käyttöön, tekstin muokkaamiseen ja viimeistelyyn sekä kielenhuoltoasioiden kertaamiseen. Tärkeä opintojakso ylioppilaskirjoitusten kirjoitustaidon koetta varten!

ÄI11 Lukutaitojen syventäminen **2 op**

Opiskelija syventää ja monipuolistaa taitojaan eritellä, tulkita ja arvioida erilaisia tekstejä sekä perustella tulkintansa uskottavasti tarkoituksenmukaisia käsitteitä käyttäen. Kriittinen ja kulttuurinen lukutaito syvenee. *Tärkeä opintojakso ylioppilaskirjoitusten lukutaidon koetta varten!*

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

ÄI12 Lukiolokkaan kirjoittamiskurssi **2 op**

Oikeinkirjoitusta, kirjoitusharjoituksia, tekstien rakentamista, oman mielipiteen ilmaisua ja aineiston pohjalta kirjoittamista. Opintojakso tarjoaa hyvän startin erityisesti äidinkielen ja kirjallisuuden, mutta myös muiden oppiaineiden opiskeluun. Tavoitteena on, että opiskelija oppii lukiolaiselta edellytettävän kirjoitustaidon.

Arviointi: numeroarvosana

ÄI13 Abinäytelmä **2 op**

Opintojaksolla valmistellaan näytelmä tai jokin muu visuaalinen teos (esim. video). Opiskelija osallistuu ryhmässä tehtävään esitykseen esim. käsikirjoittajana, ohjaajana, näyttelijänä, juontajana tai jossain muussa tehtävässä. Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

SUOMI TOISENA KIELENÄ JA KIRJALLISUUS (S2)

SUOMI TOISENA KIELENÄ

Pakolliset opintojaksot

S21 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen 2 op

Tavoitteena on, että opiskelija...

- osaa tuottaa, tulkita ja arvioida erilaisia, monimuotoisia tekstejä ja niiden rakenteita ja ilmaisutapoja
- oppii havainnoimaan kielen rakenteiden ja ilmausten käyttöä erilaisissa teksteissä ja hyödyntämään sitä omassa kirjoittamisessaan
- oppii käyttämään erilaisia tekstejä oman kirjoittamisen pohjana
- syventää kirjoitusprosessin eri vaiheisiin liittyviä taitojaan.

Keskeiset sisällöt

- pitkien tekstien lukeminen, mahdollisesti myös muilla opiskelijan osaamilla kielillä: tekstin tavoitteen ja sisällön ymmärtäminen
- keskeiset tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit sekä niiden yhdistelmät
- luettavien tekstien ymmärtämisessä tarvittavat strategiat, abstraktin kielen taito, sana-, fraasi- ja käsitevaranto
- kielen- ja tekstinhuoltoa
- erilaisten tekstien tuottamisen prosessi yksin ja yhdessä sekä tekstien pohjalta kirjoittaminen, referointi ja kommentointi
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

S22 Kieli- ja tekstitietoisuus 1 op

Tavoitteena on, että opiskelija...

- kehittää kielitietoisuuttaan ja monilukutaitoaan
- ymmärtää kielen merkityksen oppimiselle ja ajattelulle
- oppii hyödyntämään erilaisia kielenkäyttötilanteita ja -ympäristöjä kielitaitonsa kehittämisessä sekä käyttämään koko kielivarantoaan oppimisessa
- oppii arvioimaan omaa kielitaitoaan.

Keskeiset sisällöt

- suomen kielen ominaispiirteet, vertailu opiskelijan aiemmin oppimiin ja koulussa opiskeltaviin kielisiin, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, monikielisyys, kielellinen repertuaari, monilukutaidon käsite, erilaiset tekstit ja niissä vakiintuneet ilmaisukeinot, esimerkiksi kirjoitetun kielen rakenteet
- eri kielimuodot: puhekielen ja yleiskielen sekä epävirallisen ja virallisen viestinnän erot, abstraktin ja konkreettisen kielenkäytön erot
- opetuspuheen, muodollisen puheen ja luetun ymmärtämisessä tarvittavat strategiat

S23 Vuorovaikutus 1 1 op

Tavoitteena on, että opiskelija...

- kehittää lukiokoulutuksen edellyttämiä viestintätaitojaan kuuntelijana, puhujana, lukijana ja kirjoittajana
- lisää viestintärohkeuttaan ja syventää viestijäkuvaansa sekä käsitystään kielestä ja identiteetistä
- oppii tarkastelemaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutustaitoja erilaisten kontekstien, vuorovaikutussuhteiden ja puhekulttuurien näkökulmasta
- oppii havainnoimaan ja ymmärtämään ryhmäviestinnän ilmiöitä.

Keskeiset sisällöt

- oman vuorovaikutusosaamisen reflektointi, viestintärohkeus sekä harjaantuminen kuuntelemaan, tavoitteelliseen ja monipuoliseen vuorovaikutukseen
- kuullun ymmärtämisen ja keskusteluun osallistumisen strategiat ja institutionaalisen vuorovaikutuksen kielelliset keinot
- tekstien kirjoittaminen osana suullisia vuorovaikutustilanteita: esimerkiksi yhteisten projektien suunnitelmat, muistiinpanot monimediaisista teksteistä
- verbaalinen ja nonverbaalinen viestintä
- ryhmäviestinnän ilmiöt, kuten roolit, jännitteet ja koheesio

S24 Kirjallisuus 1

2 op

Tavoitteena on, että opiskelija...

- harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja tulkitsemaan kaunokirjallisia tekstejä
- kehittää ymmärrystään kirjallisuuden lajeista ja niiden ominaispiirteistä ja ilmaisukeinoista
- kiinnostuu ja oppii nauttimaan kirjallisuudesta
- oppii perustelemaan tulkintaansa teksteistä sekä suullisesti että kirjallisesti
- kehittää kielellisten rakenteiden ja sanaston hallintaa lukemalla suomenkielistä kaunokirjallisuutta.

Keskeiset sisällöt

- kirjallisuuden keskeisiä lajeja, ilmaisukeinoja ja analyysin käsitteitä
- eläytyvää ja analyttistä kirjoittamista ja keskustelua kirjallisuuden pohjalta
- kielen kuvallisuus ja kulttuurisidonnaisuus, monitulkintaisuus ja kielellä leikittely
- kertomus ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa sekä muissa teksteissä, esimerkiksi teatteriesityksissä, elokuvissa, peleissä tai muissa mediateksteissä
- kokonainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja itsenäisesti tai yhdessä luettuna

S25 Tekstien tulkinta 1

2 op

Tavoitteena on, että opiskelija...

- syventää kriittistä lukutaitoaan, erityisesti media- lukutaitoaan
- ymmärtää median toimintatapoja, median merkityksen identiteettien rakentumisessa ja median roolin yhteiskunnallisena vaikuttajana
- oppii tarkastelemaan erilaisissa teksteissä käytettäviä vaikuttamisen ja argumentoinnin keinoja
- osaa tarkastella myös kaunokirjallisuutta mielipiteiden ja maailmankuvan muokkaajana
- oppii perustelemaan omia mielipiteitään yhä monipuolisemmin kirjoittajana ja puhujana.

Keskeiset sisällöt

- vaikuttamisen kielelliset ja audiovisuaaliset keinot, argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- perustelemisen harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti, lähdekritiikki, tiedonhankinta ja tiedonhallinta, tekijänoikeudet
- argumentoivan kielenkäytön sanastoon ja rakenteisiin perehtyminen: geneeriset ilmaukset, modaalisuuden ja affektisuuden ilmaisukeinot
- kielellisten keinojen valinta, tekstilaji ja tyyli
- yhteiskunnallisesti merkittävä tai ajankohtainen kokonaisteos

S26 Kirjoittaminen 1

1 op

Tavoitteena on, että opiskelija...

- rohkaistuu kirjoittajana ja syventää kirjoitusprosessin hallinnan taitojaan
- syventää käsitystään tekstin rakenteen, kielen ja ilmaisutapojen vaikutuksesta tekstin merkityksiin sekä oppii laatimaan ja muokkaamaan laajahkoja asiatekstejä
- oppii kirjoittamaan tekstejä myös yhdessä muiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

- kirjoittaminen prosessina: aiheen ja aineiston valinta ja ideointi, aiheen rajaaminen sekä näkökulman valinta; jäsentely, muokkaaminen ja viimeistely; palautteen antaminen ja vastaanottaminen
- tekstien jakaminen ja vertaisarvioinnin taidot
- sidosteisuus tekstin eri tasoilla, esimerkiksi tekstin kokonaisrakenne, kappaleet, virke, sanajärjestys
- asiatyylille ominaisten kielellisten rakenteiden hallinta, esimerkiksi infiniittiset rakenteet, yhdyslauseet, viittaussuhteet

S27 Vuorovaikutus 2 (1 op)

Tavoitteena on, että opiskelija...

- kehittää kuullun ymmärtämisen, kuuntelemisen, vuorovaikutuksen sekä suullisen viestinnän strategioita ja taitoja
- lisää viestintärohkeuttaan ja kehittää esiintymistaitojaan niin, että pystyy hyödyntämään omia vahvuuksiaan erilaisissa kielenkäyttötilanteissa
- hahmottaa puheen toimintana, jossa jokainen vuoro sekä tulkitsee että rakentaa tilannetta
- oppii tarkastelemaan kielen merkitystä ja vaihtelua vuorovaikutustilanteissa.

Keskeiset sisällöt

- kuullunymmärtämis- ja kuuntelustrategiat ja -taidot, vuorovaikutustilanteiden havainnoiminen
- yksilön kielellinen repertuaari, kielenkäyttötilanteiden ja kielen vaihtelu sekä puheen kielellisiä keinoja ja retoriikkaa
- esiintymistaidot: puheenvuoron rakentaminen, kohdentaminen, havainnollinen esittäminen

S28 Kirjallisuus 2 (2 op)

Tavoitteena on, että opiskelija...

- lisää kaunokirjallisuuden tuntemustaan
- kehittää kykyään tarkastella kirjallisuutta sen kulttuurisessa ja historiallisessa syntykontekstissa
- ymmärtää eri kontekstien merkityksen kirjallisuuden tulkinnassa
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden keskeisiin teoksiin ja teemoihin sekä osaa arvioida niiden merkitystä.

Keskeiset sisällöt

- Suomen kirjallisuuden vaiheet osana maailmankirjallisuutta
- eri aikakausien kaunokirjallisuutta ihmiskuvan, identiteettien, maailmankuvan sekä arvo- ja aatemaailman näkökulmasta
- kirjallisuuden tutkimista eri konteksteissaan: tekijän ja lajin konteksti, historiallinen ja kulttuurinen konteksti, poliittinen ja yhteiskunnallinen konteksti
- merkittävä tai ajankohtainen kaunokirjallinen kokonaisteos

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

S29 Vuorovaikutus 3

2 op

Tavoitteena on, että opiskelija...

- kehittää vuorovaikutustaitojaan ja oppii arvioimaan vuorovaikutusta ja vuorovaikutusosaamisen merkitystä ihmissuhteissa, opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnassa
- kehittää valmiuksiaan ymmärtää ja ratkoa vuorovaikutuksen ongelmia sekä toimia rakentavasti ja eettisesti erilaisissa, haastavissakin vuorovaikutustilanteissa sekä ymmärtää vuorovaikutuksen kulttuurisia piirteitä ja kontekstisidonnaisuutta
- syventää kykyään tarkastella ja analysoida vuorovaikutusta erilaisista näkökulmista
- syventää ymmärrystään kielen tilanteisesta vaihtelusta.

Keskeiset sisällöt

- kuuntelun ja kuullun ymmärtämisen taitojen sekä puhumisen ja esiintymisen taitojen monipuolistaminen, kielen rekisterit ja tilanteen edellyttämä kielenkäyttö
- vuorovaikutuksen ja vuorovaikutusosaamisen merkitys jatko-opinnoissa, työelämässä ja yhteiskunnassa, esimerkiksi erilaisissa järjestöissä sekä muissa muodollisissa ja epämuodollisissa yhteisöissä toimiminen
- dialoginen ja rakentava vuorovaikutus, vuorovaikutukseen liittyvä etiikka sekä konfliktit ja ongelmanratkaisu ryhmässä
- vuorovaikutuksen kulttuuristen piirteiden ja erilaisten vuorovaikutustilanteiden ja -suhteiden sekä niihin vaikuttavien tekijöiden analysointi
- mahdollisesti osallistuminen toisen asteen puheviestintätaitojen päättökokeeseen eli PUHVI-kokeeseen

S210 Kirjoittaminen 2

2 op

Tavoitteena on, että opiskelija...

- kehittää edelleen taitoaan ilmaista ja perustella ajatuksiaan kirjoittamalla hyödyntäen muita tekstejä
- kehittää omaäänistä kirjoittamista
- kehittää kirjoittamisen prosessin hallintaansa ja taitoaan muokata tekstiä
- syventää kirjoitetun kielen rakenteiden ja konventioiden tuntemusta
- osaa valita tilanteeseen ja tarkoitukseen sopivan kielimuodon.

Keskeiset sisällöt

- aineistopohjaisten laajojen tekstien tuottaminen ja lähteiden arviointi
- omaäänisten tekstien tuottaminen
- tekstin- ja kielenhuollon käytänteiden soveltaminen tekstien muokkaamisessa
- luettaville ja kirjoitettaville teksteille tyypillisten kielen rakenteiden, sanaston, fraasien ja käsitteiden käyttöön harjaantuminen
- ajankohtainen kaunokirjallinen teos tai tietokirja

S211 Tekstien tulkinta 2

2 op

Tavoitteena on, että opiskelija...

- syventää kriittistä ja kulttuurista lukutaitoaan
- osaa tulkita erilaisia monimuotoisia tekstejä
- ymmärtää tekstin tavoitteiden ja kontekstin merkityksen tekstien tulkinassa.

Keskeiset sisällöt

- monimuotoisten asia- ja mediatekstien ja fiktiivisten tekstien tulkinta
- analyysin ja tulkinan rakentaminen sekä käsitteiden käyttö
- runokokoelma tai näytelmäteksti

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

S212 Ilmaisun ja vuorovaikutustaidot

Opintojaksolla kehitetään suullisen ilmaisun taitoja suomen kielellä sekä opitaan tunnistamaan puhutun ja kirjoitetun suomen eroja.

Kurssilla kerrataan ja harjoitellaan sanojen taivutusta sekä tutustutaan suomenkieliseen kirjallisuuteen, harjoitellaan kirjallisuudesta keskustelemista kirjallisuuteen liittyviä käsitteitä käyttäen ja kehitetään vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja.

Kurssilla harjoitellaan suomen kieltä monipuolisesti eri aihealueet ja teemat huomioiden. Painopiste on puhumisessa, kuuntelemisessa ja kieliopin kertaamisessa.

Myös suomenkieliseen kirjallisuuteen tutustumista jatketaan kurssin tunneilla. Kieliopista kurssilla kerrataan verbien ja nominien taivutusta. Kielioppia tutkitaan aidoissa tekstiympäristöissä sekä harjoitellaan omaa taivutettujen muotojen tuottamista erilaisilla puhe- ja kirjoitustehtävillä.

Kommunikaatioon ja itseilmaisuuun liittyviä taitoja harjoitellaan säännöllisillä keskustelu- ja ryhmätehtävillä. Kirjallisuuteen tutustutaan lukemalla jokin suomenkielinen teos ja esittelemällä se muille.

TOINEN KOTIMAINEN KIELI

RUOTSI, BI-OPPIMÄÄRÄ (RUB)

Pakolliset opintojaksot

RUB11–2 Opin ja elän arkeani **4 op**

RUB11 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

RUB12 Ruotsin kieli arjessani (3 op)

RUB13 Kulttuuri ja mediat **2 op**

RUB14 Ympäristömme **2 op**

RUB15 Opiskelu- ja työelämä **2 op**

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

RUB6 Viesti ja vaikuta puhuen **2 op**

Opintojaksolla painotetaan suullista viestintää.

Opintojaksolla syvennetään taitoa tuottaa ruotsin kieltä suullisesti, ymmärtää puhuttua ruotsin kieltä ja rakentaa dialogia. Opintojaksolla harjoitellaan erityisesti uutta sanastoa ylioppilaskirjoituksia varten. Opintojakson lopuksi pidetään Opetushallituksen tuottama suullisen kielitaidon koe.

RUB7 Kestävä elämäntapa **2 op**

Opintojaksolla syvennetään tekstin ymmärtämis-

ja tuottamistaitoja sekä luetaan erityyppisiä tekstejä.

Tavoitteena on myös kerrata ruotsin kieltä ylioppilaskirjoituksia varten. Aihepiireinä ovat kestävä kehitys, eettisyys, sanavapaus ja vastuullisuus sosiaalisen median käytössä.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

RUB8 Ruotsin kertausta **2 op**

Opintojaksolla kerrataan pakollisten kurssien asioita ryhmän toiveiden mukaan.

Arviointi: numeroarvosana

RUB9 Ruotsin abikurssi **2 op**

Opintojaksolla valmistaudutaan ylioppilaskirjoituksiin harjoittelemalla ylioppilaskokeen eri tehtävätyyppejä.

Opintojaksolla ei pidetä loppukoetta.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

VIERAAT KIELET

ENGLANTI, LAAJA OPPIMÄÄRÄ (ENA)

Perusopetuksen 1.–6. lk alkanut oppimäärä

Pakolliset opintojaksot

ENA1–2 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen sekä englanti globaalina kielenä **4 op**

ENA1 Opiskelutaidot ja

kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

ENA2 Englanti globaalina kielenä (3 op)

ENA3 Englannin kieli ja kulttuuri luovan ilmaisun välineenä **2 op**

ENA4 Englannin kieli vaikuttamisen välineenä **2 op**

ENA5 Kestävä tulevaisuus ja tiede **2 op**

ENA6 Englannin kieli jatko-opinnoissa ja työelämässä **2 op**

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

ENA7 Ympäristö ja kestävä elämäntapa **2 op**

Opintojakson aihepiirit liittyvät ympäristöön ja kestävään elämäntapaan eri näkökulmista.

ENA8 Viesti ja vaikuta puhuen **2 op**

Opintojaksossa on tavoitteena vahvistaa ja kehittää suullista kielitaitoa. Opintojaksoon kuuluu suullisen kielitaidon koe.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

ENA9 Kirjallinen viestintä **2 op**

Harjoitellaan yo-aineiden kirjoittamista tai muuta kirjallista viestintää osallistujien valinnan mukaan.

Arviointi: numeroarvosana

ENA10 Come back grammar **2 op**

Keskeisen kieliopin kertausta ja harjoittelua sähköisen oppimateriaalin sekä verkossa tarjolla olevien harjoitusten avulla. Tarvittaessa myös kuunteluharjoituksia.

Arviointi: numeroarvosana

ENA11 Abitreenit englanti **2 op**

Lukion englannin opintojakso.

MATEMATIIKKA

MATEMATIIKAN YHTEINEN OPINTOKOKONAISUUS

Pakolliset opintojaksot

MAY1 Luvut ja yhtälöt

2 op

MATEMATIIKAN LYHYT OPPIMÄÄRÄ (MAB)

Pakolliset opintojaksot

MAB2 Lausekkeet ja yhtälöt

2 op

MAB3 Geometria

2 op

MAB4 Matemaattisia malleja

2 op

MAB5 Tilastot ja todennäköisyys

2 op

MAB6–7 Talousmatematiikan alkeet

2 op

MAB6 Talousmatematiikan alkeet (1 op)

MAB7 Talousmatematiikka (1 op)

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

MAB8 Matemaattinen analyysi

2 op

Opintojaksolla syvennetään käsitettä funktioista. Tutkitaan funktion muutosnopeutta graafisin ja numeerisin menetelmin, opitaan ymmärtämään derivaatan tulkinta funktion muutosnopeutena. Tutkitaan polynomi-funktion kulkua derivaatan avulla. Suurimman ja pienimmän arvon ja muutosnopeuden määrittäminen ohjelmistojen avulla.

MAB9 Tilastolliset ja todennäköisyysjakaumat **2 op**

Syvennetään tilastoihin ja jakaumiin liittyvää tietoa. Tutkitaan arkielämän ja matematiikan välisiä yhteyksiä sekä hyödynnetään aiemmin opittuja tilastoihin ja jakau-miin liittyvää tietoa ja taitoja. Matematiikassa opittavia taitoja sovelletaan omien tavoitteiden asettamisessa ja päätöksenteossa sekä pohditaan, kuinka matematiikan taitoja voidaan hyödyntää kestävässä kehityksessä ja ihmiskuntaan liittyvien ongelmien ratkaisussa.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

MAB10 Lyhyen matematiikan kertaus

2 op

Kerrataan lukion lyhyen matematiikan oppimäärää.

Lasketaan edellisten vuosien ylioppilaskokeiden tehtäviä. Soveltuu oppimäärää kertaavana kurssina myös niille, jotka eivät osallistu matematiikan ylioppilaskirjoi-tuksiin. Teknisten apuvälineiden käyttö. Opintojakson päätteeksi suoritetaan ylioppilaskoetta laajuudeltaan ja kestoltaan vastaava koe.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

MATEMATIIKAN PITKÄ OPPIMÄÄRÄ (MAA)

Pakolliset opintojaksot

MAA2 Funktiot ja yhtälöt 1	3 op
MAA3 Geometria	2 op
MAA4 Analyttinen geometria ja vektorit	3 op
MAA5 Funktiot ja yhtälöt 2	2 op
MAA6 Derivaatta	3 op
MAA7 Integraalilaskenta	2 op
MAA8 Tilastot ja todennäköisyys	2 op
MAA9 Talousmatematiikka	1 op

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

MAA10 3D-geometria **2 op**

Syvennetään vektorilaskennan tuntemusta ja tutustutaan kolmiulotteisen avaruuden xyz-koordinaatistoon. Opitaan tutkimaan xyz-koordinaatiston pisteitä, suoria ja tasoja vektoreiden avulla. Vahvistetaan avaruusgeometrian osaamista ääriarvosovellusten yhteydessä. Ohjelmistojen käyttö vektoreiden, suorien, tasojen ja pintojen havainnollistamisessa sekä vektorilaskennassa.

MAA11 Algoritmit ja lukuteoria **2 op**

Tutustutaan algoritmeihin ja opitaan tutkimaan, kuinka algoritmit toimivat. Opintojaksolla laaditaan yksinkertaisiin matemaattisiin ongelmiin liittyviä algoritmeja sekä opitaan ohjelmoimaan yksinkertaisia algoritmeja. Perehdytään logiikan ja lukuteorian peruskäsitteisiin sekä alkulukujen ominaisuuksiin. Ohjelmistojen käyttö ohjelmoinnissa ja lukujen tutkimisessa.

MAA12 Analyysi ja jatkuva jakauma **2 op**

Opintojaksolla syvennetään ymmärrystä analyysin peruskäsitteistä ja opitaan muodostamaan ja tutkimaan aidosti monotonisten funktioiden käänteisfunktioita. Täydennetään integraalilaskennan taitoja sekä perehdytään jatkuvan todennäköisyysjakauman käsitteeseen ja opitaan soveltamaan normaalijakaumaa myös käytännön tilanteissa. Ohjelmistojen käyttö funktion ominaisuuksien tutkimisessa ja epäoleellisten integraalien laskemisessa sovellusten yhteydessä.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

MAA13 Pitkän matematiikan kertaus **2 op**

Kerrataan lukion pitkän matematiikan oppimäärää. Lasketaan edellisten vuosien ylioppilaskokeiden tehtäviä. Soveltuu oppimäärää kertaavana kurssina myös niille, jotka eivät osallistu matematiikan ylioppilaskirjoituksiin. Teknisten apuvälineiden käyttö. Opintojakson päätteeksi suoritetaan ylioppilaskoetta laajuudeltaan ja kestoltaan vastaava koe.

Arviointi: suoritusmerkintä S=suoritettu, H=hylätty)

MAA14 Numeeriset menetelmät matematiikassa **2 op**

Matematiikan sovelluksissa on hyvin tavallista, että tarkkaa ratkaisua ei ole mahdollista tai ainakaan järkevää selvittää. Hyvä esimerkki on sään ennustaminen: säätä mallintavat yhtälöt eivät voi ottaa huomioon aivan kaikkea, mutta ne ovat kuitenkin niin monimutkaisia, ettei niitä kyetä ratkaisemaan tarkasti. Tällaisia algoritmeja kutsutaan numeerisiksi menetelmiksi. Mikäli yhtälöä ei pystytä ratkaisemaan tarkasti, voidaan käyttää erilaisia numeerisia menetelmiä ja löytää niiden avulla yhä pienempiä välejä, joilla ratkaisu varmasti on. Numeerisia menetelmiä voidaan käyttää myös derivoinnissa sekä integroinnissa pinta-alan määrittämiseen. Lisäksi opintojaksossa syvennetään vektorilaskennan sekä polynomien jaollisuuteen ja yhtälön ratkaisemisen taitoja.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

BIOLOGIA (BI)

Pakolliset opintojaksot

- BI1** Elämä ja evoluutio **2 op**
- BI2–3** Ekologian perusteet ja ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin **2 op**
- BI2 Ekologian perusteet (1 op)
- BI3 Ihmisen vaikutukset ekosysteemeihin (1 op)

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

- BI4** Solu ja perinnöllisyys **2 op**
- Opintojakson tarkoituksena on auttaa opiskelijaa syventämään ymmärtämystä solun rakenteesta ja toiminnasta. Opintojaksolla tarkastellaan myös solun toiminnan ohjaamista, solujen lisääntymistä ja periytymisen perusteita.

- BI5** Ihmisen biologia **2 op**
- Opintojaksolla perehdytään ihmisen anatomiaan ja fysiologiaan. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat ihmisen elintoiminnot, lisääntyminen sekä perimän ja ympäristön merkitys ihmisen terveyteen. Opintojaksolla tarkastellaan myös ihmiselimistön kykyä sopeutua muutoksiin ja puolustautua ulkoisia uhkia vastaan.

- BI6** Biotekniikka ja sen sovellukset **2 op**
- Opintojakson tarkoituksena on, että opiskelija ymmärtää biologisen tutkimuksen merkityksen tulevaisuuden ongelmien ratkaisemisessa. Opintojaksolla perehdytään biologian erilaisiin sovelluksiin lääketieteessä, teollisuudessa, elintarviketuotannossa ja luonnonvarojen kestävä kehityksen mukaisessa käytössä. Keskeisiä tarkastelun kohteita ovat geeniteknologian ja mikrobiologian erilaiset sovellukset.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

- BI7** Biologian työ- ja kertauskurssi **2 op**
- Pienimuotoisia tutkimus- ja harjoitustöitä sekä kertausta yo-kokeeseen opiskelijoiden toiveiden mukaan.
- Arviointi:** suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

MAANTIEDE (GE)

Pakolliset opintojaksot

- GE1** Maailma muutoksessa **2 op**

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

- GE2** Sininen planeetta **2 op**
- Opintojaksolla tarkastellaan luonnonmaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ilma-, vesi- ja kivikehän rakenteen ja toiminnan tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana ovat luonnossa tapahtuvat prosessit ja niihin liittyvät syy-seuraussuhteet.

- GE3** Yhteinen maailma **2 op**
- Opintojaksolla tarkastellaan ihmismaantieteen ilmiöitä ja syvennetään ihmistoiminnan alueellisten piirteiden tuntemusta. Keskeisenä näkökulmana on luonnonvarojen ja ympäristön tarjoamien mahdollisuuksien ja rajojen arviointi ihmistoiminnan kannalta.

- GE4** Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta **2 op**
- Opintojakso perehdyttää aiemmilla kursseilla hankittujen maantieteellisten tietojen ja taitojensoveltamiseen tutkielmien laatimisessa tai osallistumis- ja vaikuttamisprojektien toteuttamisessa. Keskeisiä näkökulmia opintojaksossa ovat osallistuva suunnittelu, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja geomedian käyttö tutkimuksessa ja vaikuttamisessa.

FYSIIKKA (FY)

Pakolliset opintojaksot

FY1–2 Fysiikka luonnontieteenä. Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta 2 op

FY1 Fysiikka luonnontieteenä (1 op)

FY2 Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta (1 op)

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

FY3 Energia ja lämpö 2 op

Opintojaksossa tutkitaan termodynaamisia systeemejä, energian siirtymistä systeemien välillä ja energian siirtymisen vaikutuksia. Opintojakso antaa valmiuksia osallistua ympäristöä ja teknologiaa koskevaan keskusteluun ja päätöksentekoon.

FY4 Voima ja liike 2 op

Opintojaksossa tarkastellaan tasaista ja muuttuvaa liikettä. Perehdytään voimaan olennaisena kappaleiden välisiä vuorovaikutuksia kuvaavana suureena. Energiaa ja liikemäärää tarkastellaan mekaniikan keskeisinä käsitteinä ja säilyvinä suureina.

FY5 Jaksollinen liike ja aallot 2 op

Opintojaksossa perehdytään harmoniseen vuorovaikutukseen ja gravitaatiovuorovaikutukseen sekä niiden aiheuttamiin liikeilmiöihin. Opintojaksossa tutkitaan ja mallinnetaan ääntä ja ääni-ilmiöitä mekaanisena aaltoliikkeenä.

FY6 Sähkö 2 op

Opintojaksossa perehdytään keskeisimpiin sähköistä vuorovaikutusta kuvaaviin malleihin sekä sähköenergian ja sähkötekniikan käsitteisiin. Opiskelija saa perustiedot yksinkertaisten virtapiirien suunnittelusta ja tutkimisesta. Opintojaksossa käsitellään sähköturvallisuutta ja tutustutaan sähkötekniikan sovelluksiin.

FY7 Sähkömagnetismi ja valo 2 op

Opintojaksossa perehdytään sähkömagnetismiin ilmiöalueena, jossa sähköiset ja magneettiset vuorovaikutukset esiintyvät rinnakkain. Opintojaksossa käsitellään ajasta riippuvia sähkömagneettisia ilmiöitä sekä tarkastellaan sähkömagneettista säteilyä.

FY8 Aine, säteily ja kvantittuminen 2 op

Opintojaksossa perehdytään kvanttifysiikan käsitteeseen ja teoreettiseen rakenteeseen. Opintojakso käsittelee kvanttifysiikan teknologisia sovelluksia. Tarkastelun kohteena ovat erilaiset radioaktiiviseen hajoamiseen, ionisoivaan säteilyyn ja kvantittumiseen perustuvat teknologiat.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

FY9 Fysiikan kertaus 2 op

Kerrataan lukion oppimäärää. Lasketaan edellisten vuosien ylioppilaskokeiden tehtäviä. Teknisten apuvälineiden käyttö.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

FY10 Kokeellisuus fysiikassa 2 op

Opintojaksolle saa osallistua aikaisintaan toisena opiskeluvuotena. Osallistumisen edellytyksenä on vähintään opintojaksojen 1–3 hyväksytty suoritus.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

KEMIA (KE)

Pakolliset opintojaksot

KE1–2 Kemia ja minä ja kestävä tulevaisuus 2 op

KE1 Kemia ja minä (1 op)

KE2 Kemia ja kestävä tulevaisuus (1 op)

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

KE3 Molekyylit ja mallit 2 op

Opintojaksossa tarkastellaan hiilen yhdisteitä, niiden rakennetta ja ominaisuuksia. Tieto- ja viestintäteknologiaa käytetään molekyylin mallintamisessa. Hiilen yhdisteiden kemian merkitystä opiskelijan omaan elämään tarkastellaan hyvinvoinnin ja terveyden kannalta.

KE4 Kemiaallinen reaktio 2 op

Opintojaksossa tarkastellaan erilaisia kemiallisia reaktioita ja niiden merkitystä elinympäristössä. Reaktioiden tarkastelussa edetään havainnoista reaktiotuotteiden päättelyyn ja reaktioyhtälön kirjoittamiseen. Reaktioyhtälöitä käytetään myös reaktion kvantitatiivisessa tarkastelussa.

KE5 Kemiaallinen energia ja kiertotalous 2 op

Opintojaksossa käsitellään kemiallista energiaa ja energian varastointi- ja hyödyntämistapoja. Perehdytään luonnontieteellisen tutkimuksen suunnitteluun sekä tarkastellaan hapettumis- ja pelkistymisreaktioita ja niiden sovelluksia.

KE6 Kemiaallinen tasapaino 2 op

Opintojaksossa otetaan käyttöön kemiallisen tasapainon käsite ja tarkastellaan sitä kvantitatiivisesti ja kvalitatiivisesti.

Koulukohtaiset valinnaiset opinnot

KE7 Kemian kertaus 2 op

Kerrataan lukion oppimäärää. Lasketaan edellisten vuosien ylioppilaskokeiden tehtäviä. Teknisten apuvälineiden käyttö.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

KE8 Kemian laborointi 2 op

Opintojaksolle saa osallistua aikaisintaan toisena opiskeluvuotena. Osallistumisen edellytyksenä on vähintään opintojaksojen 1–3 hyväksytty suoritus.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

FILOSOFIA (FI)

Pakolliset opintojaksot

FI1 Johdatus filosofiseen ajatteluun	2 op
FI2 Etiikka	2 op

Valinnaiset valtakunnalliset opintojaksot

FI3 Yhteiskuntafilosofia	2 op
- Yhteiskuntajärjestyksen oikeuttaminen, yhteiskuntasopimusteoria.
 - Vallan, vapauden, tasa-arvon ja oikeuden mukaisuuden eri muodot.
 - Ihmisoikeudet, kansalaisoikeudet ja oikeusvaltio; demokratia ja yhteisöllisyys yhteiskunnallisina arvoina.
 - Poliittiset ihanteet: liberalismi, sosialismi, anarkismi, konservatismi, nationalismi; yhteiskunnalliset utopiat ja dystopiat.
 - Hyvinvoinnin ja talouden suhde; tulo-, varallisuus- ja hyvinvointierojen oikeuttaminen; hyvinvointivaltio.
 - Ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: ympäristöongelmat, kulttuurien kohtaaminen, teknologian ja tekoälyn vaikutukset, sukupuoli ja valta, eri-arvoistavien rakenteiden tunnistaminen ja kritiikki.
FI4 Totuus	2 op
- kieli, merkitys ja totuus
 - totuuden luonne ja totuusteoria; totuuden lähestyminen; välttämätön ja kontingentti totuus
 - todellisuuden ja tietoisuuden luonne; realismi ja antirealism
 - tiedon lähteet, tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen, tiedon suhde varmuuteen
 - tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmiä sekä tieteellinen päättely; tieteen etiikka
 - tieteen menetelmien ja teorioiden luotettavuus ja suhde todellisuuteen
 - selittäminen, ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta erilaisissa tieteissä

PSYKOLOGIA (PS)

Pakolliset opintojaksot

PS1 Toimiva ja oppiva ihminen	2 op

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

PS2 Kehittyvä ihminen	2 op
- Opintojaksossa tutustutaan ihmisen psyykkiseen kehitykseen ja siihen vaikuttaviin tekijöihin elämänkaaren eri vaiheissa. Keskeisiin sisältöihin kuuluu mm. tunne-elämän ja vuorovaikutuksen sekä kognitiivinen kehitys lapsuudessa ja nuoruudessa.
PS3 Tietoa käsittelevä ihminen	2 op
- Opintojaksossa käsitellään ihmisen kognitiivisia toimintoja sekä niiden biologista perustaa. Keskeisiin sisältöihin kuuluvat mm. aivojen rakenne ja toiminta sekä havaitsemisen, tarkkaavaisuuden ja muistin hermostollinen perusta sekä niihin liittyviä häiriöitä.
PS4 Tunteet ja mielenterveys	2 op
- Opintojaksossa tarkastellaan mm. tunteita, tunteiden merkitystä ihmisen kognitiiviseen toimintaan, vuorovaikutukseen ja psyykkiseen hyvinvointiin. Mielenterveyttä ja mielenterveyden häiriöitä sekä niiden taustatekijöitä sekä psyykkisen hyvinvoinnin ja tasapainon ylläpitämisen keinoja.
- eSport-opiskelija:** Suositellaan valitsemaan kurssi.
PS5 Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen	2 op
- Opintojaksossa perehdytään keskeisiin persoonallisuutta selittäviin teorioihin sekä perimän, kulttuurin ja sosiaalisen ympäristön merkitykseen persoonallisuuden kehittämisessä. Lisäksi tutustutaan sosiaalipsykologian perusteisiin.

HISTORIA (HI)

Pakolliset opintojaksot

- HI1** Ihminen, ympäristö ja historia **2 op**
HI2 Kansainväliset suhteet **2 op**
HI3 Itsenäisen Suomen historia **2 op**

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

- HI4** Eurooppalainen ihminen **2 op**

Eurooppalainen kulttuuri ja maailmankuvan rakentuminen

- Tiede, taide, uskonto ja media maailmankuvan muokkaajana ja välittäjänä

Eurooppalaisen kulttuurin juuret

- Antiikin kulttuurien yleispiirteet
- Demokratian ja tieteellisen ajattelun synty
- Keskiajan kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus

Yksilöllisen ajattelun ja tieteellisen maailmankuvan kehittyminen

- Tieteen ja taiteen kehitys uuden ajan alussa
- Reformaatio ja tiedon vallankumous
- Valistus, ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen
- 1800-luvun aatteet sekä kulttuuriset ja yhteiskunnalliset muutokset

Kohti nykyaikaa

- Taide, populaarikulttuuri ja kulttuurin globalisoituminen
- Tiede uskonnollisen maailmankuvan haastajana, edistysusko ja uhkakuvat
- Demokratian ja tasa-arvoajattelun leviäminen sekä niiden vastavoimat
- Tiedon määrän kasvu ja kulttuurin pirstaloituminen
- Sukupuoliroolien murros.

- HI5** Ruotsin itämaasta Suomeksi 2op

Suomen alue esihistoriallisella ajalla

- Tutkimusmenetelmät ja lähteet
- Käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- Kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- Yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri.

Uusi aika

- Reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- Elämäntapa sääty- ja maatalousyhteiskunnassa
- Suomen aseman muutos ja uudistukset Ruotsin ajan lopulla.

Suomi osana Venäjää

- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- Suomalaisen identiteetin luominen, sivistys, tiede ja taide.

- HI6** Maailman kulttuurit kohtaavat **2 op**

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

- Kulttuurit ja niiden vuorovaikutus

Moduulissa tarkasteltaviksi kohteiksi valitaan kaksi tai useampia kulttuureja seuraavilta alueilta:

- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Latinalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuurit
- Pohjois-Amerikan alkuperäiskulttuurit.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

- HI7** Sotahistoria **2 op**

Opintojaksolla perehdytään maailman sotahistoriaan.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

- HI8** Historian kertauskurssi **2 op**

Historian kertaamiseen tarkoitettu kurssi.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jonka edellytyksenä on osallistuminen opetukseen ja preliminäärikokeeseen.

USKONTO

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO (UE)

Pakolliset opintojaksot

UE1 Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä **2 op**

UE2 Maailmanlaajuinen kristinuskko **2 op**

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

UE3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä **2 op**

- Hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka, hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan sekä Intian nykypäivän uskontotilanne
- Jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- Buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan sekä Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- Shintolaisuuden keskeiset piirteet sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- Luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- Uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

UE4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa **2 op**

- Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio
- Uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset

- Uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- Muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden merkitys suomalaisessa kulttuuriperinnössä sekä kristinuskko yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- Uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri nykypäivän Suomessa
- Uskontojen ja katsomusten välinen dialogi nykypäivän Suomessa

UE5 Uskonto taiteissa ja populaarikulttuurissa **2 op**

- Uskontojen ja taiteen vuorovaikutus, uskontojen merkitys taiteen kehityksessä
- Uskonnollinen taide ja uskonnon ilmeneminen eri taidemuodoissa
- Uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- Uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla

UE6 Uskonto, tiede ja media **2 op**

- Uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet
- Uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- Uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- Uskontojen mediajulkisuus
- Uskontoilmiön käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki.

ORTODOKSINEN USKONTO (UO)

Pakolliset opintojaksot

- UO1** Uskonto ilmiönä – juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä **2 op**
- UO2** Ortodoksisuus maailmassa **2 op**

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

UO3 Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä **2 op**

- Hindulainen maailmankuva, elämäntapa ja etiikka sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin ja yhteiskuntaan, Intian nykypäivän uskontotilanne
- Jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet ja eettiset periaatteet
- Buddhalainen elämäntapa ja etiikka sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan, Kiinan nykypäivän uskontotilanne
- Shintolaisuus sekä uskontojen vaikutuksia kulttuuriin ja yhteiskuntaan Japanissa
- Intiassa, Kiinassa ja Japanissa kehittyneiden uskontojen vaikutuksia länsimaissa
- Luonnonuskontojen ja vodou-sukuisten uskontojen keskeiset piirteet ja levinneisyys
- Uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä.

UO4 Uskonto, kulttuuri ja yhteiskunta Suomessa **2 op**

- Muinaissuomalaiset uskontoperinteet ja niiden ilmeneminen suomalaisessa kulttuuriperinnössä
- Kristinuskon tulo Suomeen ja luostarien vaikutus ortodoksisuuteen Karjalassa
- Ortodoksit lännen ja idän välissä, autonominen Suomen ortodoksinen kirkko ja suuntautuminen suomalaiseen yhteiskuntaan
- Kielelliset ja kansalliset ortodoksiset vähemmistöt Suomessa

- Luterilainen ja katolinen kirkko sekä muita uskonnollisia yhteisöjä Suomessa
- Kristinuskon suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin muokkaajana Suomessa eri aikoina
- Uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa, uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina sekä uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- Uskonnon rooli etnisten ja kielellisten vähemmistöjen elämässä Suomessa
- Uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa.

UO5 Ortodoksisuuden ja taiteen vuorovaikutus **2 op**

- Uskontojen ja taiteen vuorovaikutus ja uskontojen merkitys taiteen kehityksessä
- Uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa
- Ortodoksisen taiteen muodot: kirkkomusiikki, ikonitaide, arkkitehtuuri, hymnografia
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin tarkastelu taiteen eri muotojen avulla
- Uskontojen ja erityisesti ortodoksisuuden ilmeneminen tämän päivän taiteessa.

UO6 Ortodoksisuus, tiede ja media **2 op**

- Uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- Uskonnollisen kielen ja symbolien käyttö eri medioissa
- Uskontojen mediajulkisuus ja ortodoksisen kirkon mediamaailma
- Uskonnon käsittely mediassa, kuten uskontoihin liittyvät asenteet ja mielikuvat, uskontojen rooli konflikteissa ja rauhan rakentamisessa, uskonnot ja ympäristökysymykset, uskonnot ja eettiset kysymykset, uskontokritiikki
- tiede, media ja ortodoksisen kirkon eettinen opetus.

ELÄMÄNKATSOMUSTIETO (ET)

Pakolliset opintojaksot

ET1 Minä ja hyvä elämä **2 op**

ET2 Minä ja yhteiskunta **2 op**

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

ET3 Kulttuurit **2 op**

- Kulttuurin käsite ja merkitys sekä sen erilaiset luokitukset ja käyttötavat, kulttuuri merkityksiin perustuvana inhimillisenä toimintana; teorioita kulttuurien kehityksestä ja suhteesta toisiinsa, etnosentrismi ja kulttuuri-relativismi
- Kulttuuria koskevan tutkimuksen perusteita: tutkittavan ja tutkijan näkökulmat, kenttätö, etnografia, kysely, haastattelu
- Kulttuuriperintö: tapakulttuurin monet muodot, kulttuurinen itseilmaisu, kulttuurin vaikutus yksilön maailmankuvaan ja elämäntavoihin, unescon maailmanperintöohjelma
- Suomalaisen kulttuurin ja identiteettipolitiikan historiallinen rakentuminen, suomalaisuuden monimuotoisuus ja suomalaiset vähemmistökulttuurit
- Kulttuurien ja sivilisaatioiden vuorovaikutus sekä monikulttuurisuuden mahdollisuus: monikulttuurisuus ja globaali kulttuuri sekä niiden erilaiset katsomukselliset ja yhteiskunnalliset tulkinnat ja vaikutukset
- Etnisyyden, rasmin ja muun syrjinnän sekä keskinäisen kunnioituksen ja yhdenvertaisuuden historiaa ja nykypäivää eri kulttuureissa.

ET4 Katsomukset **2 op**

- Katsomuksellinen käsitteistö; katsomukset perustavina tapoina käsittää maailma ja katsomuksellisten kysymysten luonne
- Ihmiskunnan katsomuksellisuuden muotoutuminen: evoluution, kielen ja joustavan yhteistyön merkitys ihmislajin kehityksessä; animismi, teismi, ateismi
- Katsomusten historiaa: universaalien katsomusten ja moraalijärjestelmien synty, modernin subjektin ja tieteellisen maailmankuvan synty, edistysusko ja yhteiskunnan osa-alueiden eriytyminen uudenlaisten katsomusten taustana

- Poliittisia maailmankatsomuksia, kuten liberalismi, sosialismi ja nationalismi; katsomusten ilmeneminen elämäntavassa, taiteessa, urheilussa sekä suhteessa luontoon ja ympäristöön
- Elämäntavojen jäsentäminen katsomushistorian näkökulmasta; oman elämäntavojen taustalla olevat satunnaiset historialliset seikat.

ET5 Uskonnot ja uskonottomuus **2 op**

- Keskeisiä uskonnollisten ilmiöiden ymmärtämiseen liittyviä käsitteitä (myytti, pyhä, riitti, symboli, jumala)
- Kristinuskon, islamin, buddhalaisuuden ja hindulaisuuden historiallinen ja maantieteellinen levinneisyys, jakautuminen ja peruspiirteet; Itä-Aasian katsomusperinteiden yleiset piirteet
- Ateismi, agnostismi, uskonottomuus ja sekulaarin humanismin maailmankatsomukselliset perusteet
- Uskonnon ja uskonottomuuden näkyminen ja vaikutus arkielämässä, politiikassa ja oikeudenkäytössä: liberaali ja fundamentalistinen uskonnollisuus, tapaususkonnollisuus, uudet uskonnolliset liikkeet, sekularisaatio ja julkisen vallan tunnustuksettomuuden periaate.

ET6 Tulevaisuus **2 op**

- Tulevaisuuden tutkimus, heikot ja vahvat signaalit, tulevaisuustyö; mahdollisia, todennäköisiä ja toivottavia tulevaisuuden skenaarioita
- Tieteellis-teknologinen vallankumous ja teknologian kehittyminen: digitalisaatio, koneoppiminen, tekoäly ja robotiikka; niiden vaikutus yhteiskuntaan ja kulttuuriin
- Yhteiskunnan, talouden rakenteiden ja työn muutos: esimerkiksi robotiikka, eriarvoistuminen, muutokset työn ja varallisuuden jaossa
- Globaalisti vaikuttavat ekologiset muutokset: ilmastomuutos, massasukupuutot, diversiteetin heikkeneminen, kansainvaellukset
- Yksilön valinnat ja yhteistyö paremman tulevaisuuden puolesta; tekninen kehitys hyvän elämän mahdollistajana
- Erilaisia fiktiivisiä tulevaisuuden kertomuksia ja niiden kritiikkejä, dystopiat ja utopiat.

YHTEISKUNTAOPPI (YH)

Pakolliset opintojaksot

YH1 Suomalainen yhteiskunta	2 op
YH2 Taloustieto	2 op
YH3 Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma	2 op

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

YH4 Lakitieto	2 op
----------------------	------

Oikeusjärjestyksen perusteet

- juridiikan peruskäsitteet ja perusoikeudet
- oikeudellisen tiedon lähteet ja niiden käyttö
- oikeus ja oikeudenmukaisuus yhteiskunnallisena ilmiönä
- oikeusjärjestys ja tuomioistuinlaitos

Kansalaisten yleisimpien oikeustoimien perusteet seuraavilla alueilla

- sopimus- ja vahingonkorvausoikeus
- perhe- ja jäämistöoikeus
- varallisuus oikeus
- tekijänoikeudet ja kuluttajaoikeus
- työoikeus
- asumiseen liittyvä sopimusoikeus
- hallinto-oikeus ja hyvä hallintotapa
- prosessi- ja rikosoikeus
- ympäristöoikeus

Koulukohtaiset valinnaiset opinnot

YH5 Yhteiskuntaopin kertauskurssi 2 op

Yhteiskuntaopin kertaamiseen tarkoitettu kurssi.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

Opintojakso arvioidaan suoritusmerkinnällä, jonka edellytyksenä on osallistuminen opetukseen ja preliminäärikokeeseen.

TERVEYSTIETO (TE)

Pakolliset opintojaksot

TE1 Terveys voimavarana	2 op
--------------------------------	------

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

TE2 Terveys ja ympäristö 2 op

Opintojaksossa kehitetään valmiuksia arvioida kriittisesti terveyteen liittyvää tietoa ja viestintää sekä perehdytään tutkimustiedon hankkimisen periaatteisiin. Mediaympäristön ohella tarkastellaan myös muiden elinympäristöjen terveysvaikutuksia sekä arvioidaan omien valintojen merkitystä ympäristön terveellisyydelle. Lisäksi opintojaksossa syvennyttään riippuvuuksiin ja niiden vaikutuksiin.

TE3 Terveys ja yhteiskunta 2 op

Opintojaksossa tarkastellaan terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn historiallisia kehityslinjoja sekä tulevaisuuden haasteita yhteiskunnassa. Avataan keskeisiin tarttumattomiin ja tartuntatauteihin liittyviä tekijöitä sekä tarkastellaan sosiaali- ja terveyspalvelujen, itsehoidon ja omahoidon merkitystä terveydelle. Perehdytään terveyteen ja sairauksiin liittyviin eettisiin kysymyksiin sekä globaaleihin terveyshaasteisiin.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

TE4 Terveystiedon kertauskurssi 2 op

Opintojaksossa kerrataan lukion terveystiedon oppimäärää ja harjoitellaan ylioppilastehtäviin vastaamista.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

LIIKUNTA (LI)

Pakolliset opintojaksot

LI1 Oppiva liikkuja **2 op**

LI2 Aktiivinen elämä **2 op**

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

LI3 Uudet mahdollisuudet **2 op**

Opintojakson tarkoitus on monipuolistaa opiskelijan liikunnallista osaamista. Tutustutaan uusiin, vähemmän esiintyviin liikuntalajeihin ja -muotoihin sekä haastetaan itseämme soveltamalla tuttuja lajeja uusilla tavoilla. Sisältö suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa.

LI4 Yhdessä liikkuen **2 op**

Opintojakson tavoitteena on edistää opiskelijan sosiaalista toimintakykyä ja yhteenkuuluvuutta liikunnan avulla. Työtavoissa painottuvat opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta. Suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä sovittu ja suunniteltu liikuntaprojekti (esimerkiksi retki, vaellus, liikuntatapah-tuma, ryhmäyttävä liikunta). sisältö rakentuu opiskelijoi-den ideoiden ja toiveiden mukaisesti.

e-Sport-opiskelija: Suositellaan valitsemaan kurssi.

LI5 Virkistystä liikunnasta **2 op**

Opintojakso edistää opiskelijan psyykkistä hyvinvointia, myönteistä minäkuvaa ja opiskeluvireyttä: Pyritään löytämään opiskelijoille mieleisiä liikuntamuotoja, joiden avulla edistää jaksamista. Kokeillaan vireystilaa nosta-via sekä rentouttavia ja elämyksellisiä liikuntamuotoja. Opintojaksolla korostuvat liikunnan ilo ja virkistys. Sisältö suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa.

e-Sport-opiskelija: Suositellaan valitsemaan kurssi.

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

LI6 Vanhat tanssit **2 op**

Jaksolla tutustutaan vanhoihin salonki- ja muihin histo-riallisiin tansseihin sekä paritanssin saloihin. Lisäksi suun-nitellaan ja toteutetaan vanhojen päivän juhlallisuudet. Opintojakso huipentuu vanhojen tansseihin, tanssiesityk-seen sekä mahdollisiin iltamiin.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

LI7 Harrastuksesta elämäntapa **2 op**

Harrastatko säännöllisesti liikuntaa? Opintojakson voi suorittaa tekemällä itsellesi oman liikuntasuunnitelman (esim. kuntosali, kestävyysliikunta) tai osallistumalla oh-jattuun liikuntaan vapaa-ajalla. Suorituskerrat merkitään suorituspassiin ja suoritusten sisällöistä tehdään harjoi-tuspäiväkirja. Opintojakso suoritetaan itsenäisesti. Tar-kemmat ohjeet saat liikunnanopettajalta.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

e-Sport-opiskelija: Suositellaan valitsemaan kurssi.

LI8 Harrastajasta ohjaajaksi **2 op**

Ohjaatko liikuntaa? Mikäli toimit ohjaajana liikuntaryh-mässä, voit saada niistä opintopisteitä. Jaksoksi edellyttää ohjauskertojen merkitsemistä ohjaajapassiin ja harjoi-tuspäiväkirjan täyttämistä, sisältäen tuntisuunnitelmat. Opintojakso suoritetaan itsenäisesti. Tarkemmat ohjeet opintojakson suorittamiseen saat liikunnanopettajalta.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

LILD4 Liikunnan lukiodiplomi **2 op**

Lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija antaa eri-tyisen näytön lukioaikaisesta osaamisesta ja harras-tuneisuudesta liikunnassa, pohtien monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään ja kehittäen fyysistä toimintakykyä, liikunnallista erityisosaamista, harrastu-neisuutta ja yhteistyökykyä. Diplomi muodostuu liikun-takyvyn, -tietojen, erityisosaamisen/harrastuneisuuden, yhteistyötaitojen ja portfolion muodossa tehtävän it-searviointin muodostamasta kokonaisuudesta. Edel-lytyksenä on, että opiskelija on suorittanut neljä (4) liikunnan opintojaksoa.

MUSIIKKI (MU)

Pakolliset opintojaksot

MU1 Intro – kaikki soimaan **2 op**

MU2 Syke – soiva ilmaisu **2 op**

Opintojaksossa vahvistetaan opiskelijan musiikki-identiteettiä ja musiikillisia taitoja. Opintojakson ohjelmistossa monipuolisesti erilaisia musiikkityylejä sekä tutustumista musiikin luovaan tuottamiseen. Opintojakso on vaihtoehtoinen KU2-opintojakson kanssa.

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

MU3 Genre – globaali uteliaisuus **2 op**

Opintojaksossa on tavoitteena, että opiskelija oppii tuntemaan erilaisia musiikkilajeja, -tyylejä ja -kulttuureja. Opiskelija kehittää musisointitaitojaan.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

MU4 Demo – luovasti yhdessä **2 op**

- Tavoitteiden toteuttamistavan ja ohjelmiston opiskelijalähtöinen suunnittelu
- Musiikillinen tai taiteidenvälinen ryhmän resurssien mukaan
- Musiikin vaikuttavuus esimerkiksi vuorovaikutuksessa, lyriikassa ja muissa taiteissa, mediassa tai yhteiskunnassa

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

MU5 Bändisoitto **2 op**

Kurssi on tarkoitettu opiskelijalle, joka haluaa musisoida pienryhmässä, esim. bändissä. Kurssilla on ryhmäsoittoa ohjatusti sekä itsenäistä harjoittelua.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

MU6 Löydä oma äänesi – laulu ja äänenkäyttö **2 op**

Opintojaksolla perehdytään äänenkäyttöön tekemällä erilaisia ja monipuolisia äänenkäyttö- ja hengitysharjoituksia, sekä lauletaan yksi- ja moniäänisiä lauluja.

Opintojakson ohjelmisto on monipuolista, johon opiskelijat pääsevät vaikuttamaan. Opintojaksolla perehdytään myös mikrofonilaulamiseen. Opintojakson aikana on mahdollisuus saada myös yksityistä lauluopetusta. Opintojakson aikana esiinnyttään, opiskelijoiden toiveet huomioiden, joko koulun tilaisuuksissa tai muussa projektissa.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

MULD1 Musiikin lukiodiplomi **2 op**

Lukion musiikin opinnoissa voidaan suorittaa musiikin lukiodiplomi, jossa opiskelija voi tuoda esille omaa musiikillista osaamistaan ja kasvamistaan. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija antaa lukioaikanaan näytön musiikillisesta erityisosaamisestaan ja harrastuneisuudestaan musiikissa. Opiskelija osoittaa musiikillista osaamistaan ja harrastuneisuuttaan valmistamalla musiikin taidollista ja tiedollista hallintaa ja kypsyttää osoittavan projektin tai kokoamalla näytesalkun lukioaikaisista musiikkiopinnoistaan ja -toiminnastaan. Musiikin lukiodiplomin voi toteuttaa yksin tai ryhmän jäsenenä. Musiikin lukiodiplomin edellytyksenä on vähintään neljä lukion musiikin kurssia. Aikaa musiikin lukiodiplomin tekemiseen on koko lukioaika. Lukiodiplomin laajuus yksi kurssi. Diplomitodistus on osa lukion päättötodistusta.

Lisää musiikin lukiodiplomista löydät [opetushallituksen diplomisivuilta](#).

KUVATAIDE (KU)

Pakolliset opintojaksot

KU1 Omat kuvat, jaetut kulttuurit **2 op**

KU2 Ympäristön tilat, paikat ja ilmiöt **2 op**

Opintojakso herättelee tarkkailemaan ympärillä olevaa rakennettua ja rakentamatonta ympäristöä. Opintojaksolla tutustutaan arkkitehtuuriin, muotoiluun ja ympäristötaiteen käsitteisiin ja kuviin sekä harjoitellaan mm. kolmiulotteista työskentelyä ja tilan kuvaamisen keinoja. Opintojakso on vaihtoehtoinen MU2-opintojakson kanssa.

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

KU3 Kuva viestii ja vaikuttaa **2 op**

Opintojaksolla syvennyttään median maailmaan käyttäjänä, tuottajana ja tulkitsijana. Opintojaksolla perehdytään erityisesti digitaaliseen kuvaan, kuvanmuokkaukseen, mainontaan ja sosiaalisen median ilmiöihin sekä tutkitaan kuvan ja median vaikutuksia. Rohkaistutaan ottamaan kantaa ja vaikuttamaan kuvallisen ilmaisun avulla.

KU4 Taiteen monet maailmat **2 op**

Opintojaksolla tutkitaan visuaalisen kulttuurin teoksia ja ilmiöitä eri aikakausilta sekä tuotetaan omia kuvia käyttäen erilaisia tekniikoita. Päädytään taiteen kuvista oman elämän ajankohtaisiin kuviin käyttäen erilaisia materiaaleja ja tekniikoita oman kiinnostuksen mukaan. Mahdollisuuksien mukaan opetuksessa hyödynnetään mm. museoiden tarjoamia mahdollisuuksia (esimerkiksi museovierailu).

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

KU5 Viimeiset vedokset – abivuoden teokset **2 op**

Opintojakso ajoittuu abivuoteen ja keskittyy sen tapah-tumiin. Opintojaksolla rakennetaan mahdollisen abi-näytelmän lavasteita sekä ideoidaan ja toteutetaan penkkariteemaan sopivaa rekvisiittaa sekä penkkarilaka-noita. Opintojaksolla on mahdollista toteuttaa myös jo-kin muu yhteinen kuvataideprojekti.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

KULD2 Kuvataiteen lukiodiplomi **2 op**

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa. Kuvataiteen lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin laaja-alaista osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti erilaisia kuvia. Opintojakson keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan lukiodiplomille asettamiin tavoitteisiin sekä hänen valitsemaansa tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan.

Kuvataiteen lukiodiplomi muodostuu teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia ja kuvataiteen tuntemusta kuvaavasta portfolioista. Kuvataiteen lukio-diplomin suorittamisen edellytyksenä on, että opiskelija on suorittanut neljä (4) **liikunnan????** opintojaksoa.

OPINTO-OHJAUS (OP)

Pakolliset opintojaksot

OP1 Minä opiskelijana **2 op**

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

OP2 Jatko-opinnot, työelämä ja tulevaisuus **2 op**

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

VALINNAISET AINEET, LUKIODIPLOMIT JA TEMAATTISET OPINNOT

VIERAAT KIELET

RANSKA, B3-OPPIMÄÄRÄ (RAB)

Lukiossa alkava oppimäärä

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

RAB31 Ranskan kielen alkeet **2 op**
Opintojaksolla opiskellaan perusvuorovaikutukseen liittyvää kieltä ja opitaan selviytymään yksinkertaisista arkipäivän viestintätilanteista. Lisäksi tutustutaan ranskan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijan aiemmin oppimiin kieliin.

RAB32 Asioidaan ranskaksi **2 op**
Opintojaksolla harjoitellaan erilaisia asiointitilanteita ja opitaan kertomaan itsestä ja lähipiiristä. Opintojaksolla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja tutustutaan erilaisiin viestintästrategioihin.

RAB33 Koulu ja harrastukset **2 op**
Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin. Harjoitellaan mielipiteen ilmaisua ja monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja.

RAB34 Ranskan kieli maailmalla **2 op**
Opintojakson aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ranskankielisessä maailmassa. Opintojaksolla painotetaan puheen ymmärtämistä ja puhumista ja vahvistetaan perusrakenteiden hallintaa. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan pienten viestinnällisten tehtävien avulla.

RAB35 Hyvinvointi ja terveys **2 op**
Opintojakson aiheina ovat hyvinvointi, ihmissuhteet ja ihmisen eri elämänvaiheet. Opintojaksolla harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja keskustellaan arkipäivän asioista. Kirjoittamistaitoa harjoitellaan viestinnällisten tehtävien avulla.

RAB36 Kulttuuri **2 op**
Opintojakson aihepiirit liittyvät ranskankieliseen kulttuuriin sen laajassa merkityksessä ja kulttuuri-ilmiöitä tarkastellaan nuorten näkökulmasta.

RAB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus **2 op**
Opintojakson aiheet liittyvät kouluun, opiskeluun ja tulevaisuudensuunnitelmiin.

RAB38 Media **2 op**
Opintojaksolla käsitellään ajankohtaisia aiheita ja harjoitellaan edelleen keskustelutaitoja ja kerrataan aiemmin opittua.

SAKSA, B3-OPPIMÄÄRÄ (SAB)

Lukiossa alkava oppimäärä

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

SAB31 Tutustutaan toisiimme ja saksan kieleen 2 op

Opintojaksossa on tavoitteena mm. vahvistaa mielenkiintoa uutta kieltä ja kulttuureja kohtaan sekä löytää itselle sopivia keinoja opiskella kieltä.

SAB32 Matkustellaan ja asioidaan saksan kielellä 2 op

Opintojakson aihepiirit liittyvät mm. omaan lähipiiriin ja arkeen sekä tavanomaisiin asiointitilanteisiin.

SAB33 Minä, lähiympäristöni ja vapaa-aikani 2 op

Opintojakson aihepiirit liittyvät mm. vapaa-ajan viettoon, harrastuksiin ja kouluun.

SAB34 Saksan kieli ja kulttuuri maailmalla 2 op

Opintojakson aihepiirejä ovat mm. kohdekielen maantieteellinen levinneisyys, variantit, arjen tavat ja traditiot.

SAB35 Hyvinvointi tänään ja tulevaisuudessa 2 op

Opintojakson aihepiirit liittyvät hyvinvointiin, terveyteen ja eri elämänvaiheisiin.

SAB36 Kulttuuri 2 op

Opintojakson aihepiirit liittyvät erilaisiin kulttuuriaiheisiin.

SAB37 Opiskelu, työ ja tulevaisuus 2 op

Opintojakson aihepiirejä ovat opiskelu koulussa sekä mahdolliset jatko-opinnot ja työelämä, kuten myös tulevaisuuden suunnitelmat.

SAB38 Yhteinen maapallomme 2 op

Opintojakson keskeisiä sisältöjä ovat ajankohtaiset aiheet, kohdekieliset mediat, sekä lähdekritiikki.

KOTITALOUS (KO)

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

KO1 Kotitalous 1 2 op

Opintojaksolla valmistetaan ruokaa, leivotaan ja tehdään erilaisia kodinhoidon tehtäviä. Opintojakson tavoitteena on antaa vinkkejä itsenäiseen arkeen ja asumiseen opiskeluaikana, kiinnittää huomiota omiin ruokavalintoihin ja kulutustottumuksiin ja keventää teoriapainotteista opiskelua. Opintojakson sisältöjä valitaan opiskelijoiden mielenkiinnon mukaan.

Arviointi: suorituserkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

KO2 Kotitalous 2 2 op

Opiskelijat suunnittelevat ja toteuttavat erilaisia ruokia ja leivonnaisia. Opintojaksolla tutustutaan mm. kansainväliseen ruokakulttuuriin ja juhlatarjoilun järjestämiseen. Tavoitteena on vahvistaa opiskelijan tietoja ja taitoja kotitalouden eri osa-alueilla ja keventää teoriapainotteista opiskelua käytännön toiminnalla. Opintojakson sisältöä tarkennetaan yhdessä opiskelijoiden kanssa.

Arviointi: suorituserkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

TEATTERITAIDE (TEA)

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

TT1 TTE2 TT3 Teatteritaide 1–3 **2 op**

Tavoitteena on yhdessä opiskelijoiden ja muun sidosryhmän kanssa suunnitella ja toteuttaa yksi tai useampi draamallinen esitys (esimerkiksi Kuurina-teatterin kesäteatteriesitys). Opintojaksolla opitaan draaman ja musiikin keinoja ja menetelmiä käyttäen ryhmätyöskentely-, vuorovaikutus- ja tunnetaitoja. Tutkitaan edellä mainittujen menetelmien merkitystä produktion valmistumisessa.

Opintojakson järjestäjänä on koulun ulkopuolinen yhteistyötaho Kuurina-teatteri. Kokoontuminen

pääsääntöisesti Sysmän Teatteritalolla 2–3 h/viikko.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

TIETOTEKNIikka (TEK)

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

TEK1 Ohjelmoinnin peruskurssi lukiolaiselle **2 op**

Opintojakson tavoitteena on oppia Python-kielen perusteet, ohjelmoinnin logiikkaa, ohjelmointitekniikka eli ohjaamaan koneen toimintaa ohjelmointikielen avulla sekä oppia muodostamaan yksinkertaisia aliohjelmia koostuvia ohjelmia ja hyödyntämään Pythonin kirjastoja niiden tukena.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

e-Sport-opiskelija: Suositellaan valitsemaan kurssi.

TEK2 Ohjelmoinnin perusteet – Javan alkeet **2 op**

Opintojakson tavoitteena on oppia Java-kielen perusteet, ohjelmoinnin logiikkaa, ohjelmointitekniikka eli ohjaamaan koneen toimintaa ohjelmointikielen avulla. Opintojakson suoritus perustuu Helsingin yliopiston Tietojenkäsittelytieteen laitoksen avoimeen MOOC-kurssiin (Massive Open Online Courses).

Katso lisätiedot osoitteesta www.mooc.fi

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

KÄSITYÖ (KÄ)

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

KÄ1 Käsityön työpaja 1 **2 op**

Käsityön työpajassa opiskelijaideoi, suunnittelee ja valmista mieleisensä käsityötuotteen. Opintojaksolla voi käyttää valitsemiaan käsityön tekniikoita, työvälineitä sekä materiaaleja. Lisäksi opiskelija dokumentoi ja arvioi omaa työskentelyään sekä tuotosta.

Arviointi: numeroarviointi

KÄ2 Käsityön työpaja 2 **2 op**

Käsityön työpajassa opiskelijaideoi, suunnittelee ja valmista mieleisensä käsityötuotteen. Opintojaksolla voi käyttää valitsemiaan käsityön tekniikoita, työvälineitä sekä materiaaleja. Lisäksi opiskelija dokumentoi ja arvioi omaa työskentelyään sekä tuotosta.

Arviointi: numeroarviointi

KÄLD3 Käsityön lukiodiplomi **2 op**

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan käsityössä. Käsityön lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija osoittaa osaamistaan laadukkaiden käsityötuotteiden omaehtoisessa suunnittelussa, valmistuksessa sekä prosessin arvioinnissa. Opintojakson keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan lukiodiplomille asettamiin tavoitteisiin sekä hänen valitsemaansa tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan. Käsityön lukiodiplomi muodostuu käsityötuotteesta tai käsityöteoksesta sekä sen suunnittelu- ja valmistusprosessia ja itsearviointia kuvaavasta portfolioista. Käsityön lukiodiplomin suorittamisen **edellytyksenä on, että opiskelija on suorittanut kaksi (2) käsityön opintojaksoa.**

eSPORT (ES)

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

ES1 Pelikasvatus 2 op

Tavoitteena on tutustua eri e-urheilupeleihin ja pelaamiseen tarvittaviin laitteisiin, oppia yhteistyötä ja yhteishengen luomista.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

ES2 Hyvinvointia urheilijan elämään 2 op

Tavoitteena on, että e-urheilija saa valmiuksia seuraavista asioista: ruokailu, liikunta, virkistäytymis- ja lepotottumukset sekä arkipäivän velvollisuudet.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

ES3 Pelaaminen 1 2 op

Opiskelija harjoittelee valitsemaansa peliä /pelejä ja kehitty omalla tasollaan valmentajan tukemana.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

ES4 Pelaaminen 2 2 op

Opiskelija harjoittelee valitsemaansa peliä /pelejä ja kehitty omalla tasollaan valmentajan tukemana.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

ES5 Pelaaminen 3 2 op

Opiskelija harjoittelee valitsemaansa peliä /pelejä ja kehitty omalla tasollaan valmentajan tukemana.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

ES6 E-urheilu nyt 2 op

Opiskelija tutustuu e-urheilun tuomiin mahdollisuuksiin ja pelin monipuolistamiseen.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

ES7 E-urheilu elämäntapana 2 op

Kurssin tavoitteena pelitaidon lisääminen.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

eSPORT-LINJAN OPISKELIJALLE SUOSITELLAAN SEURAAVIA OPINTOJAKSOJA:

ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

ÄI9 Vuorovaikutustaitojen syventäminen 2 op

PSYKOLOGIA

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

PS4 Tunteet ja mielenterveys 2 op

LIIKUNTA

Valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot

LI4 Yhdessä liikkuen 2 op

LI5 Virkistystä liikunnasta 2 op

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

LI7 Harrastuksesta elämäntapa 2 op

TIETOTEKNIikka

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

TEK1 Ohjelmoinnin peruskurssi lukiolaiselle 2 op

Opintojaksojen esittelyt löytyvät tästä oppaasta.

LUKIODIPLOMIT

MULD1 Musiikin lukiodiplomi

2 op

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena.

Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Diplomin arviointi on monipuolista ja luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan oppiaineryhmässä tai oppiaineessa osoittamaa osaamisen tasoa. **Suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.**

KULD2 Kuvataiteen lukiodiplomi

2 op

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan kuvataiteessa. Kuvataiteen lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija osoittaa kuvataiteen ja muun visuaalisen kulttuurin laaja-alaista osaamistaan tuottamalla, tulkitsemalla ja arvottamalla monipuolisesti erilaisia kuvia. Opintojakson keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan diplomille asettamiin tavoitteisiin sekä hänen valitsemaansa tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan.

Kuvataiteen lukiodiplomi muodostuu teoksesta sekä työskentelyprosessia, itsearviointia ja kuvataiteen tuntemusta kuvaavasta portfolioista. Kuvataiteen lukiodiplomin suorittamisen **edellytyksenä on, että opiskelija on suorittanut neljä (4) kuvataiteen opintojaksoa.**

KÄLD3 Käsityön lukiodiplomi

2 op

Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan käsityössä. Käsityön lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija osoittaa osaamistaan laadukkaiden käsityötuotteiden omaehtoisessa suunnittelussa, valmistuksessa sekä prosessin arvioinnissa. Opintojakson keskeiset sisällöt perustuvat opiskelijan lukiodiplomille asettamiin tavoitteisiin sekä hänen valitsemaansa tehtävään, näkökulmaan ja toteutustapaan.

Käsityön lukiodiplomi muodostuu käsityötuotteesta tai käsityöteoksesta sekä sen suunnittelu- ja valmistusprosessia ja itsearviointia kuvaavasta portfolioista. Diplomin suorittamisen **edellytyksenä on, että opiskelija on suorittanut kaksi (2) käsityön opintojaksoa.**

LILD4 Liikunnan lukiodiplomi

2 op

Liikunnan lukiodiplomin tavoitteena on, että opiskelija antaa erityisen näytön lukioaikaisesta osaamisestaan ja harrastuneisuudestaan liikunnassa pohtii monipuolisesti liikunnan merkitystä elämässään samalla kehittäen fyysistä toimintakykyään, liikunnallista erityisosaamistaan, harrastuneisuuttaan ja yhteistyökykyään. Liikunnan lukiodiplomi muodostuu liikuntakykyisyyden, liikuntatietojen, erityisosaamisen/harrastuneisuuden ja yhteistyötaitojen sekä portfolion muodossa tehtävän itsearvioinnin muodostamasta kokonaisuudesta. Liikunnan lukiodiplomin suorittamisen **edellytyksenä on, että opiskelija on suorittanut neljä (4) liikunnan kuvataiteen?? opintojaksoa.**

LUKIO-OPISKELUN TVT-TAIDOT, DIGIOSAAMINEN (TO)

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

TO1 Lukio-opiskelun TVT-taidot, digiosaaminen 2 op

Opintojakso on tarkoitettu opiskeltavaksi 1. opiskeluvuotena. Monissa lukion oppiaineiden (esimerkiksi MA, FY, KE, BI, GE) opinnoissa ja kokeissa sekä sähköisissä ylioppilaskirjoituksissa (abitti) edellytetään digitaalisten taitojen ja monien sovellusten hallintaa (mm. GeoGebra, TI-Nspire, LibreOffice (Writer, Calc, Draw), SpeedCrunch, Marvin Sketch, LoggerPro, GIMP, Abitin kaavaeditori).

Opintojaksolla tutustaan sähköisen kokeen (Abitti ja yo-koe) järjestelmään ja ympäristöön. Opetellaan sovellusten käyttöä oppiaineille tyypillisten tehtävien ja esimerkkien avulla sekä kerrataan tekstiasiakirjan laadinnan perusteita. Samalla opiskelija kehittää digitaalisia taitojaan, osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa. Tavoitteena on opiskelijan oma, itsenäinen ja aktiivinen harjoittelu.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

SÄHKÖISET TYÖVÄLINEET YO-KOKEESSA (TO)

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

TO2 Sähköiset työvälineet yo-kokeessa 2 op

Opintojakso on tarkoitettu ensisijaisesti 2. vuoden opiskelijoille, joilla on tarkoitus osallistua matematiikan ja/tai luonnontieteiden yo-kirjoituksiin. Opintojaksolla syvennetään taitoja esittää matematiikan ja luonnontieteen tehtävien ratkaisuja sähköisesti. Harjoitellaan funktioiden ja tilastojen käsittelyä, matemaattisten mallien muodostamista sekä geometrisia konstruktioita. Tavoitteena on vahvistaa ohjelmistojen monipuolisen hyödyntämisen taitoja. Harjoitellaan myös tilastoaineistojen ja lukujonojen käsittelemistä ja kuvaamista sekä talousmatematiikan laskuja.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

LIIKENNEKASVATUS (TO)

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

TO3 Liikennekasvatus 2 op

Opintojakso toteutetaan yhteistyössä lukion ja liikennekouluyrittäjän kanssa. Lukio vastaa suunnittelusta (opetussuunnitelma ja työjärjestys) ja myöntää suoritusmerkinnän. Yrittäjä vastaa käytännön järjestelyistä ja koulutuksen sisällöstä.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

KULTTUURIKURSSI (TO)

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

TO4 Kulttuurikurssi 2 op

Opintojaksolla toteutetaan matka/matkoja erilaisiin kulttuurielämyksiin. Opintojakson sisältöä suunnitellaan yhdessä opiskelijoiden kanssa ja heidän kiinnostuksen kohteitaan huomioiden. Vierailukohteita voivat olla mm. teatteri, baletti, ooppera, taidemuseot, konsertit, elokuvat tai erilaiset työpajat. Vierailukohteisiin perehdytään ennen vierailua yhdessä tarkastellen niitä eri näkökulmista ja vierailujen jälkeen niitä pohditaan ja tulkitaan yhdessä.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

ESIINTYMISKURSSI (TO)

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

TO5 Esiintymiskurssi 2 op

Voit suorittaa opintojakson osallistumalla koulun juhlien suunnitteluun ja järjestämiseen. Osoitat aktiivisuutta esiintymällä koulun juhlissa.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

TYÖHARJOITTELU (TO)

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

TO6 Työharjoittelu 2 op

Erilaiset työkokemukset sekä niiden reflektointi toimivat lähtökohtana yhteiskunnalliselle osaamiselle. Opintojakso syventää opiskelijan ymmärrystä omasta roolistaan, vastuustaan ja mahdollisuuksistaan lukion ulkopuolella.

Saadessaan kokemuksia itsestään työntekijänä, opiskelijan itsetuntemus lisääntyy ja lisäksi hän ymmärtää paremmin omia vahvuuksiaan ja kehittämiskohteitaan.

Opintojakson saadakseen työssä on oltava vähintään 30 tuntia. Tehdystä työstä on näytettävä työnantajan antama työtodistus. Lisäksi opiskelijan on tehtävä työskentelystään raportti, jonka tarkemmat ohjeet saa kurssin vastaavalta opettajalta.

LASTENHOITOKURSSI / LASTENHOITOAPU JA KAVERITOIMINTAKURSSI (TO)

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

TO7 Lastenhoitokurssi /lastenhoitoapu ja kaveritoimintakurssi 2 op

Opintojakso toteutetaan yhteistyössä päiväkotikiikkeen ja toimintakeskus Olavin kanssa. Lukio vastaa suunnittelusta (opetussuunnitelma ja työjärjestys) ja myöntää suoritusmerkinnän. Päiväkotikiike ja toimintakeskus Olavi vastaa käytännön järjestelyistä ja koulutuksen sisällöstä.

Kurssin sisältönä lasten kehitysvaiheisiin perehtyminen, mitä lapset osaavat eri-ikäisinä ja minkälaiset on heidän tarpeensa eri kehitysvaiheissa. Kurssin sisältönä toimii myös 4 tunnin ensiapukurssin suorittaminen, jotta opiskelija osaa antaa hätäensiapua lapselle. Kurssilla tehdään paljon käytännön leikkejä ja puuhaa eri-ikäisten

lasten kanssa sekä perushoitoa. Lisäksi sisältöalueisiin kuuluu kaveritoiminta toimintakeskuksen väen kanssa, kuten pelit, kävely- ja elokuvaseura.

Kurssin tavoitteina on osata toimia lapsiperheiden apuna lyhytaikaisissa lastenhoitotehtävissä itsenäisesti, osata ottaa huomioon lapsen kehitystason ja yksilöllisyyden, luoda turvallisen hoito- ja leikkiympäristön, osata pitää lapsesta huolta ja keskittyä lapseen kokonaisvaltaisesti, tietää hyvät ja turvalliset ulkoilupaikat. Lisäksi tavoitteena on osata huomioida erilaisia ihmisiä ja toimijoita.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

MINÄ TUUTORINA (TO)

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

TO8 ”Minä tuutorina” –kurssi 2 op

Kurssin sisältöinä on järjestää uusille opiskelijoille tapaamisia, esitellä kampusta ja näyttää opiskelijoille oleellisia paikkoja sekä opastaa käytännön juttuja ja opintojen aloitukseen kuuluvia asioita. Tuutorointi on pitkälti mukaan ottamista, huomioimista ja avun antamista uuden edessä olevalle opiskelijalle.

Tuutoroinnin tavoitteina on lähestyä uutta opiskelijaa ja ottaa hänet osaksi lukioyhteisöä, mahdollistaa se, että uusi opiskelija kokee olevansa tervetullut opiskeluyhteisöön ja helpottaa tutustumista muihin opiskelijoihin.

Tavoitteena on olla osallisena hyvän ilmapiirin luomisessa ryhmään siten, että uuden opiskelijan on sujuvampaa päästä osalliseksi ryhmän toimintaa, kunnioittaa erilaisia opiskelijoita, heidän kulttuurejaan ja kansalaisuuksiaan sekä olla mukana ideoimassa ryhmäyttämistä tukevaa toimintaa. Opiskelija laatii työskentelystään tuutorina raportin (n. 1–2 sivua), jossa hän kertoo omasta tuutoritoiminnastaan ja menetelmistään tavoitteisiin pääsemiseksi.

Arviointi: suoritusmerkintä (S=suoritettu, H=hylätty)

KULTTUURIKURSSI YSTÄVYYSKOULUUN SAKSAAN (TO)

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

TO9 Kulttuurikurssi ystävyyskouluun Saksaan

Opintojaksolla toteutetaan matka Sysmän lukion ystävyyskouluun Saksaan.

Saksalaisen Vechtan koulun Gymnasium Antonianum Vechtan (GAV) kanssa on tehty yhteistyötä jo vuodesta 2001 lähtien ja vaihtovierailun kesto on viikon mittainen.

Vaihtoon osallistuminen ei edellytä oppilaalta saksan kielen opiskelua tai hallintaa. Vierailuun perehdytään ennen vierailua yhdessä ja paikan päällä opiskelijat laativat matkastaan opintopäiväkirjaa.

Matkan jälkeen työstetään reflektio ja tämä sisällytetään osaksi opintopäiväkirjaa. Opintojakson sisältöinä on eri maan kulttuuriin ja toiminta.

10

OHJEITA OPINTOSUUNNITELMAN TEKEMISEEN & AINEVALINTAKORTTI

Vinkit opintosuunnitelman laatimiseen

Lukion oppimäärä on **vähintään 150 opintopistettä** (op), joista vähintään 20 op on oltava valtakunnallisia valinnaisia opintoja. Opintoja on hyvä valita hieman yli 150 opintopisteen.

1. Tee valintasi lomakkeeseen ympyröimällä opintojakson tunnus ja numero: esim. **ÄI1, ÄI2-3...**
2. Valinnat tehdään **alustavasti koko lukion ajalle**, mutta niitä voi tarkistaa ja muuttaa opintojen edetessä.
3. Koska ylioppilastutkinnon kokeet perustuvat pakollisten ja valtakunnallisten valinnaisten opintojaksojen tietoihin, **on hyvä valita opintojaksoja riittävä määrä**. Koulukohtaisista valinnaisista on myös kokeissa hyötyä.
4. **Matematiikan ensimmäinen opintojakso MAY1** on kaikille yhteinen, muuten tulee valita joko lyhyt tai pitkä oppimäärä.
5. **Katsomusaine:** Katsomusaineista valitaan uskonto, jos kuulut kirkkoon (UE tai UO). Muut osallistuvat elämänskatsomustietoon.
6. **Kuvataide ja musiikki:** pakollisia opintojaksoja on valittava vähintään kolme, mutta opiskelija voi valita kaikki pakolliset opintojaksot.
7. **eSport-linja:** opinto-oppaassa on esitelty opintojaksoihin, joita eSport-linjalaisen on opiskeltava ja joita suositellaan valittaviksi.
8. **Lopuksi tulee laskea valittujen opintojaksojen kokonaispistemäärä.** Opintopisteet on ilmoitettu aina opintojakson esittelyn yhteydessä. Valintalomakkeeseen merkitään pakollisten ja valinnaisten opintojen opintopisteiden määrät sekä opintojaksojen kokonaismäärä.
9. Opintojaksovalinnat voidaan kirjata muistiin tämän oppaan seuraavalta sivulta löytyvään tulostettavaan **ainevalintakorttiin**.

OPISKELIJAN NIMI _____

Valtakunnalliset opintojaksot

= VALTAKUNNALLINEN PAKOLLINEN
 = VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN
 = KOULUKOHTAINEN VALINNAINEN

Äidinkieli ja kirjallisuus ÄI	ÄI 1	ÄI 2-3	ÄI 4	ÄI 5	ÄI 6-7	ÄI 8	ÄI 9	ÄI 10	ÄI 11	ÄI 12	ÄI 13			
A1-kieli Englanti ENA	ENA 1-2	ENA 3	ENA 4	ENA 5	ENA 6	ENA 7	ENA 8	ENA 9	ENA 10	ENA 11				
RUB1-kieli ruotsi RUB	RUB 1-2	RUB 3	RUB 4	RUB 5	RUB 6	RUB 7	RUB 8	RUB 9						
Suomi toisena kielenä ja kirjallisuus S2	S2 1	S2 2	S2 3	S2 4	S2 5	S2 6	S2 7	S2 8	S2 9	S2 10	S2 11	S2 12		
Matematiikka MAB lyhyt oppimäärä	MAY 1	MAB 2	MAB 3	MAB 4	MAB 5	MAB 6-7	MAB 8	MAB 9	MAB 10					
Matematiikka MAA pitkä oppimäärä	MAY 1	MAA 2	MAA 3	MAA 4	MAA 5	MAA 6	MAA 7	MAA 8	MAA 9	MAA 10	MAA 11	MAA 12	MAA 13	MAA 14
Biologia BI	BI 1	BI 2-3	BI 4	BI 5	BI 6	BI 7								
Maantiede GE	GE 1	GE 2	GE 3	GE 4										
Fysiikka FY	FY 1-2	FY 3	FY 4	FY 5	FY 6	FY 7	FY 8	FY 9	FY 10					
Kemia KE	KE 1-2	KE 3	KE 4	KE 5	KE 6	KE 7	KE 8							
Filosofia FI	FI 1	FI 2	FI 3	FI 4										
Psykologia PS	PS 1	PS 2	PS 3	PS 4	PS 5									
Historia HI	HI 1	HI 2	HI 3	HI 4	HI 5	HI 6	HI 7	HI 8						
Yhteiskuntaoppi YH	YH 1	YH 2	YH 3	YH 4	YH 5									
Uskonto UE vai UO	U 1	U 2	U 3	U 4	U 5	U 6								
Elämäntutkimustieto ET	ET 1	ET 2	ET 3	ET 4	ET 5	ET 6								
Terveystieto TE	TE 1	TE 1	TE 1	TE 1										
Liikunta LI	LI 1	LI 2	LI 3	LI 4	LI 5	LI 6	LI 7	LI 8	LI LD4					
Musiikki MU	MU 1	MU 2	MU 3	MU 4	MU 5	MU 6	MU LD1							
Kuvataide KU	KU 1	KU 2	KU 3	KU 4	KU 5	KU LD2								
Opinto-ohjaus OP	OP 1	OP 2												
B3-kieli Ranska RAB	RAB 1	RAB 2	RAB 3	RAB 4	RAB 5	RAB 6	RAB 7	RAB 8						
B3-kieli Saksa SAB	SAB 1	SAB 2	SAB 3	SAB 4	SAB 5	SAB 6	SAB 7	SAB 8						

OPINTOPISTEET YHTEENSÄ:

OPISKELIJAN NIMI _____

Koulukohtaiset valinnaiset opintojaksot

= VALTAKUNNALLINEN PAKOLLINEN
 = VALTAKUNNALLINEN VALINNAINEN
 = KOULUKOHTAINEN VALINNAINEN

Kotitalous KO	KO 1	KO 2					
Tietotekniikka TEK	TEK 1	TEK 2					
Käsityö KÄ	KÄ 1	KÄ 2	KÄ LD3				
eSport ES	ES 1	ES 2	ES 3	ES 4	ES 5	ES 6	ES 7
Lukio-opiskelun TE-taidot, digiosaaminen T01	TO 1						
Sähköiset työkalut yökokeessa T02	TO 2						
Liikennekasvatus T03	TO 3						
Kulttuurikurssi T04	TO 4						
Esiintymiskurssi T05	TO 5						
Työharjoittelu T06	TO 6						
Lastenhoitokurssi T07	TO 7						
Minä tuurorina T08	TO 8						
Kulttuurikurssi T09	TO 9						
Teatteritaide TEA	TEA 1	TEA 2	TEA 3				

OPINTOPISTEET YHTEENSÄ:

Valtakunnalliset pakolliset aineet, opintopisteet yhteensä:

Valtakunnalliset valinnaisaineet, opintopisteet yhteensä:

Koulukohtaiset valinnaisaineet, opintopisteet yhteensä:

KAIKKI OPINTOPISTEET YHTEENSÄ

PIENTEN LUKIOIDEN HELMI.

Yksilöllisesti ja opiskelijalähtöisesti

Sysmän lukion yleislinjalla opiskelet lukiokoulutuksen pakollisia ja valinnaisia opintojaksoja suorittaen lukion oppimäärän ja ylioppilastutkinnon. Järjestämme opetusta myös alueellisesti yhdessä lähiseudun lukioden kanssa, ja opintoja voi suorittaa etänä tarvittaessa.

Voit hakea opiskelemaan myös lukion *eSport*- tai *Päijänne-linjalle*.

...sillä tulevaisuus on sun!

Syksyllä 2022 aloitimme opiskelutyön uudessa Sysmän Yhteiskoulussa, jonka jälkeen syksyllä 2024 saimme lukiolle omat tilat. Sysmän lukiossa on lähivuosina noin 45 opiskelijaa. Kansainvälisiä opiskelijoita otetaan Sysmän lukioon vuosittain.

Tervetuloa Sysmän lukioon!

1949
PERUSTETTU

3
OPINTOLINJOJA

45
OPPILAITA

13
OPETTAJIA

Päijänne-linja

PÄIJÄNNE-LINJA on Sysmän lukion painotuslinja, joka yhdistää kiehtovalla tavalla tulevaisuus-kestävyyttä, purjehdusta ja lähiluontoa. Linja tarjoaa valtakunnallisesti ainutlaatuista **tulevaisuustaitokoulutusta** sekä innostavaa **purjehdusopetusta** Päijänteen upeissa luontokohteissa.

LINJA TUKEE JA TÄYDENTÄÄ LUKIO-OPINTOJA:

OPIT TULEVAISUUSTAITOJA vaikuttaaksesi tulevaisuuteen.

KEHITÄT SISÄISIÄ TAITOJA, joista on hyötyä tulevaisuuden työmarkkinoilla.

SAAT VAHVISTUSTA omiin voimavaroihin kestääkseen arjen myrskyjä.

HARJOITTELET selviytymistaitoja ja luonnossa liikkumista.

OPIT kaikki purjehduksen perustaidot ja uuden harrastuksen.

LISÄTIETOA JA HAKUOHJEET:
ESPORTSYSMA.FI

Sysmän lukion **E-URHEILULINJA** tarjoaa ainutlaatuisen mahdollisuuden syventyä elektronisen urheilun maailmaan monipuolisesti ja asiantuntevasti. Sysmän lukiossa jokainen opiskelija saa yksilöllistä ohjausta ja tukea kehittyäkseen lajin parissa – riippumatta aiemmasta pelikokemuksesta!

Kehity pelaajana ja kasva asiantuntijaksi

Sysmän lukion e-urheilulinjalla opiskelijat saavat mahdollisuuden kehittyä tavoitteellisesti pelaajina. Tarjoamme asiantuntevaa ohjausta harjoitteluun sekä tukea kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, joka on menestyksen perusta. Valmennuksessa huomioidaan fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin kehittäminen, strateginen ajattelu sekä tiimityötaidot.

Kaikille kiinnostuneille

E-urheilulinjamme ei vaadi aiempaa pelikokemusta, vaan kurseille voi osallistua kuka tahansa, joka on kiinnostunut e-urheilun monipuolisesta maailmasta. Tarjoamme kattavan katsauksen e-urheiluun lajina ja ilmiönä.

